

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Första Kammaren. N:o 25.

Måndagen den 24 April, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 22 och protokollet för den 11 dennes.

Föredrogs Stats-Utskottets den 22 dennes bordlagda Utlåtande N:o 62, i anledning af väckta förslag dels om beviljande af anslag till statens jernvägsbyggnader och dels om anvisande af statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar.

Flere ledamöter begärde detta utlåtande ånyo på bordet; hvar efter Herr Grefven och Talmannen hemstälde, att Kammaren, i enlighet med den emellan Talmännen träffade öfverenskommelse, måtte besluta, att merberörda utlåtande skulle företagas till afgörande nästa Lördag den 29 dennes; hvilket bifölls.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 22 dennes bordlagda utlåtande N:o 63 angående begärdt låneunderstöd åt Helsingborg—Hessleholms jernvägsaktiebolag.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets den 22 dennes bordlagda utlåtande N:o 33, i anledning af väckt förslag att Kongl. förordningen den 16 Juni 1875 angående ändring af 20:de kapitlets 1, 2 och 16 §§ samt 24 kapitlets 3 och 4 §§ Strafflagen må endast i viss mån tillämpas i Lappmarken.

Jemlikt Kammarens den 19 dennes fattade beslut, förekom nu Stats-Utskottets utlåtande N:o 19, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens femte Hufvudtitel.

Härvid anmälde sig och yttrade:

Herr Ekman, Carl: Det nu föredragna Stats-Utskottsutlåtandet börjar med en ingress, i hvilken finnes inlagd motiveringen

till hvad Utskottet sedermera tillstyrker i den 26:te punkten angående det af Kongl. Maj:t äskade byggnadsanslaget. Det är med anledning häraf och då denna ingress egentligen icke innehåller annat än motiveringen till den nyss nämnda punkten, som jag vågar anhålla, att, jemte det att förevarande betänkande må punktvis föredragas, den 26:te punkten måtte föredragas först och de öfrige i den ordning de uti betänkandet förekomma.

Herr Wallenberg: För min del nödgas jag motsätta mig det nu väckta förslaget och detta på den grund, att vid de föregående öfverläggningar, som egt rum angående denna fråga, ingen sådan framställning blifvit gjord, utan det tagits för afgjort, att punkterna skulle förekomma i den ordning, uti hvilken de i betänkandet följa efter hvarandra. Om ordföranden i Stats-Utskottet så lifligt intresserar sig för frågan om nybyggnader för flottan, hvarför har han icke då inom Utskottet utverkat att denna punkt kommit att stå främst i betänkandet? Jag anhåller om afslag å Herr Carl Ekman's förslag.

Herr Ekman, Carl: Den ärade talare, som yrkade ett annat föredragningssätt än det af mig föreslagna, har frågat, hvarför jag icke utverkat, att denna punkt kommit att sättas först i utlåtandet. Jag vill derpå svara, att Utskottet följt samma ordning de olika punkterna emellan, som är i Kongl. Maj:ts proposition antagen, och så sker det vanligen. Men mången gång har det inträffat, att Kammarerna af en eller annan anledning frångått denna ordning, och jag vågar tro, att den af mig oberopade anledningen är så vigtig, att vid densamma bör fästas något afseende. Hvad beträffar den omständigheten, att Kammarerna icke ännu är fulltaligt samlad, tror jag den vara af mindre vikt, då det är antagligt, att öfverläggningen rörande den ifrågasvarande punkten kommer att räcka så länge att Kammarernas ledamöter nog lära hinna blifva samlade innan den är afslutad.

Grefve Hamilton: Jag förenar mig i den framställning, som Herr Wallenberg nyss gjorde. Det är i allmänhet icke lämpligt, att Kammarernas ledamöter icke veta, hvad som förekommer till öfverläggning ej allenast med afseende på dagen utan äfven med afseende på tiden, och särskildt är detta olämpligt vid början af ett plenum, då ledamöterna icke äro så fulltaligt samlade som längre fram på dagen. Det är visserligen sannt, att öfverläggningen om 26:te punkten sannolikt blifver så långvarig, att, om frågan vore att votera endast mellan förutfattade meningar, kunde det vara likgiltigt om Kammarernas samtliga ledamöter afhörde öfverläggningen eller icke, men om förhoppning finnes, att öfverläggningen kan blifva så upplysande, att den har inflytande på

den slutliga omröstningen, så kan det leda till öfverraskning, om punkterna tagas i annan ordning än de förekomma i betänkandet. Det är utan tvifvel riktigt hvad ordföranden i Stats-Utskottet påpekat, att punkterna nu förekomma i samma ordning som i Kongl. Maj:ts proposition, hvilket icke är förhållandet med Utskottets motivering af sitt förslag, men om det hade varit angeläget att få 26:te punkten i sammanhang med motiveringen, så hade det icke mött någon svårighet att sätta denna vid 26:te punkten i stället för i början. Jag tror det icke finnes något skäl att frångå den ordning, som är i Stats-Utskottets betänkande antagen.

Grefve af Ugglas: För min del kan jag icke anse annat, än att det vore bäst och rättast att börja med motiveringen till 26:te punkten och denna punkt. Den siste talaren anmärkte, att om Utskottet minnit det vara af så stor vigt att få motiveringen i sammanhang med den 26:te punkten, hade det kunna sätta samma motivering vid nämnda punkt. Men vi böra komma i håg, att denna motivering innefattar ett allmännare omdöme om Kongl. Maj:ts proposition. Den berör icke blott frågan om nybyggnader, utan äfven till del den befälsstyrka, som i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition skulle så småningom tillkomma till följd af det ökade antalet fartyg. Det är således sjelfva grundprincipen, som der framställes, men denna sammanhänger närmast med den 26:te punkten. Vid sådant förhållande och då det icke torde förmenas någon att, om han så yrkar, få börja med hvad i inledningen är framställt, tror jag det efter avslutandet af diskussionen om denna ingress vore bäst att i ordningen företaga det som dermed står närmast i sammanhang. Emellertid då jag icke vill, att en öfverraskning skall ega rum, såsom den sista talaren omnämde, och att någon skall kunna anse sig bedragen dertfore att han icke vetat i hvad ordning de särskilda punkterna skulle blifva till behandling företagna, så framställer jag intet yrkande i detta afseende, men måste förklara, att jag anser det föredragningssätt, som blifvit af Herr Ekman föreslaget, vara det bästa.

Herr Wallenberg: Då jag första gången hade ordet yttrade jag icke, hvad Herr Ekman lagt mig till last, nemligen att hafva åberopat den omständighet, att Kammararens ledamöter ännu icke hunnit samla sig. Hvad den siste talaren beträffar, ber jag han ville vara god något justera sitt yttrande, enär det är på pag. 4, som motivererna för de föreslagna lönerna till befäl och underbefäl förekomma, hvaremot på pag. 1 och 2 intet angående personalen igenfinnes.

För min del tror jag, att icke något föranleder så mycket oreda, som att ändra ordningen i föredragningen, hvarfore det ock är bäst att frågorna behandlas i samma följd, som de förekomma i betänkandena. Jag kan icke inse nyttan af att behandla dem på annat sätt, och vill icke tillåta mig någon supposition angående anledningen till det förslag, som nu blifvit framställt.

Herr de Maré, Gustaf: Det är icke ovanligt att vid föredragningen af ett betänkande förslag väckes om omkastning af den ordning, hvori de särskilda punkterna deri förekomma, men då angifves vanligen såsom skäl därför, att en senare punkt innehåller något, som först behöfver afgöras, innan en föregående punkt bör företagas till behandling. Något sådant skäl förefinnes icke här, enär frågan om flottans nybyggnader icke kan vara det, hvarpå de öfrige punkterna bero. Jag vågar därför anhålla, att det förslag, som ordföranden i Stats-Utskottet framställt, måtte blifva afslaget. Derför ber jag få anföra ännu ett skäl, nemligen att den punkt, som närmast skulle komma att föredragas, rörer frågan om aflöning åt flottans befäl och underbefäl. I motiven till Utskottets hemställan i denna punkt finnes åberopad den promemoria, som Utskottet från vederbörande embetsverk infordrat, och på grund hvaraf Utskottet kommit in med den framställning, som betänkandet angifver. Vi se nu Chefen för Sjöförsvarsdepartementet här närvarande, hvilket kanske icke blir händelsen, när denna punkt kommer att föredragas, enligt den af Herr Ekman föreslagna ordningen, och vi blifva således nu, om föredragningen sker i den ordning, betänkandet upptager, i tillfälle erfaras om Herr Statsrådet accepterar det förslag som Stats-Utskottet i 1:a och 2:a punkterna uppgjort. Jag anhåller, att punkterna må föredragas i den ordning, i hvilken de förekomma i betänkandet.

Grefve Posse, Gustaf: Då jag vågar förena mig med ordföranden i Stats-Utskottet och önska, att 26:te punkten blifver först föredragen, ber jag få göra herrarne uppmärksamma på att, äfven om man är af olika tanke i afseende på det betänkande, som nu är i fråga, äro väl alla ändock ense derom, att den viktigaste punkten i samma betänkande är den 26:te. Nu hafva vi Chefen för Sjöförsvarsdepartementet närvarande i Kamraren och det förefaller mig, som om han skulle högeligen önska att vid föredragningen af nyssnämnda punkt vara tillstädes i båda Kamrarne hvilket icke kan ske, om den förekommer till behandling samtidigt i båda Kamrarne. Detta är det skäl, på grund hvaraf jag önskar det föredragningssätt som nu blifvit föreslaget, emedan det måste vara af största vikt, att frågan blir behandlad på det mest sakkunniga sätt i båda Kamrarne, men ingen kan lemna så värdefulla upplysningar som Chefen för Sjöförsvarsdepartementet. Jag yrkar, att 26:te punkten må föredragas först.

Herr Reutersvärd: Den förutsättning, på hvilken den siste talaren byggde sitt anförande, tror jag icke håller streck. Han förutsatte nemligen, att diskussionen om det nu förevarande betänkandet skall räcka lika länge i båda Kamrarne, hvilket icke torde kunna förutsägas, och det skäl, han åberopade för det framställda yrkandet, förfaller sålunda dermed. Jag yrkar bifall till det förslag, Herr Wallenberg framställt.

Sedan öfverläggningen rörande sättet för Utlåtandets fördragning härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels att utlåtandet skulle punktvis företagas till afgörande och Utskottets uppställning dervid följas, dels ock af Herr *Ekman*, att Utlåtandet måtte punktvis behandlas, med iakttagande deraf, att den 26:te punkten först pröfvades; framställde Herr Grefven och Talmannen propositioner å dessa yrkanden, som besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå och efter det proposition på först berörda yrkande förnyats samt på enahanda sätt besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som vill, att Stats-Utskottets Utlåtande N:o 19 skall punktvis företagas till afgörande och dervid följas den ordning, hvori de särskilda punkterna i Utlåtandet förekomma, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, beslutar Kammaren, att Utlåtandet skall punktvis behandlas, med iakttagande deraf, att den 26:te punkten först handlägges.»

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55.

Nej — 39.

Punkten I.

Mom. a.

*Lönereglering
för flottan.*

Herr Wallenberg: I förevarande betänkande finner man på pag. 4 återgifven en del af den Kongl. propositionens motivering rörande den nu föredragna punkten och der heter det:

«Oaktadt sträfvandet att bringa lönerna för flottans militärpersonal i öfverensstämmelse med de af Kongl. Maj:t med Riksdagen redan godkända löner för motsvarande grader inom arméen, hade dock en fullständig likhet i detta afseende icke inom alla grader låtit sig med bibehållande af full rättvisa genomföras. Dertill vore förhållandena inom arméen och flottan allt för olika. Det

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

beredskap till tjenstgöring, för hvilket den fasta lönen skulle utgöra ersättning, medförde nemligen inom flottan förpligtelser af större vidd, än hvad förhållandet vore inom armén.

Detta har Chefen för Sjöförsvarsdepartementet yttrat och jag får bekänna, att jag icke kan finna annat, än att han deruti har fullkomligt rätt. Man bör komma i håg, att af en sjöofficer för närvarande fordras ett sådant kunskapsmått, att han måste hafva kännedom icke blott om hvad som hörer till infanteriexercis och handvapens förande, utan derutöfver om hvad, som erfordras för att kunna sköta ett fartyg och navigera. Fordringarne på honom äro sålunda betydligt större än på en officer vid indelta armén.

Nu säger Utskottet helt kategoriskt, att «de af Departementschefen åberopade förhållanden icke innebära tillräcklig anledning, hvarföre den fasta lönen skulle för flottans officers- och underofficersstater ställas högre än för motsvarande beställningar inom armén», och sedan Utskottet kommit derhän, har Utskottet förvandlat sig till en lönereglingskomité och gjort upp ett nytt lönereglingsförslag. Utskottet har förbisett, att inom 48 timmar måste en sjöofficer, som endast får sin fasta lön, vara färdig att sändas hvarst som helst och för huru lång tid som helst. Detta beredskap gör, att det icke är lätt för honom att kunna erhålla någon sådan sysselsättning, som bereder honom inkomst, emedan ingen germa vill använda en person, som han kan mista inom 48 timmar. När det såsom förr fanns en 6 månaders semester, som återkom hvart tredje halfår, hade officeren en rymlig tid att disponera, och detta passade ihop med den lägre aflöning, som då bestods, men nu är tjenstgöringen allvarsammare, isynnerhet sedan Riksdagen efter förnyade yrkanden derom fått officerscorpsets reducerad till antalet, hvaremot Kongl. Maj:t sträfvar att öka öfningarne för flottans hela personal. Det ligger således, enligt min uppfattning, ingen synnerlig billighet i den af Utskottet uppställda jämförelsen. Skulle någon jämförelse ega rum, borde det ske med genitrupper och artilleri, men en sådan tror jag icke skulle gifva det resultat, till hvilket Utskottet kommit. Derför anser jag, att detta lönereglingsförslag kunde vara bättre uppställt än det nu är. Dessutom förekommer, att 7,400 kronor om året tagits af den aflöning, som utgått till några officersgrader, och tillagts underbefälet. Jag för min del anser visserligen, att den tillökning, som underbefälet sålunda vunnit, är fullt berättigad och ganska nödvändig, men jag anser staten icke vara så fattig, att den behöfver taga dessa medel från officersgraden, och detta mindre än någonsin nu, då nitet för tjensten är större, än det varit i mannaminne och då tjenstgöringen äfven är trägnare, än den varit i mannaminne. Jag framställer emellertid icke något yrkande, utan vill endast angifva dessa förhållanden; men hyser dock den förhoppning, att Riksdagen icke skall antaga Utskottets lönereglingsförslag, med mindre Chefen för Sjöförsvars-Departementet

mentet yttrat sig deröfver. Säger han, att det är antagligt, då är allt väl; men att Riksdagen nu skulle förkasta Kongl. Maj:ts proposition i denna del utan att få veta om Departementschefen gillar det af Utskottet uppgjorda förslaget, anser jag icke vara lämpligt.

*Lönereglering
för flottan.
(Forts.)*

Friherre Skogman: Jag är öfvertygad derom, att hvar och en, som vill göra sig besvär med en granskning af denna fråga, skall komma till det resultat, att den af Kongl. Maj:ts framlagda plan till aflöning för flottan i sjelfva verket icke så mycket är till förmån för flottans officerare, som man icke mera genom den föreslagna tillökningen i fasta lönen utöfver hvad för motsvarande grader inom arméén utgår endast sökt utjemna för dem ogynsamma förhållanden, som annars uppstå. Jag skall icke besvara Kammaren med att framlägga en lång förteckning af siffror för att visa detta, ehuru det icke vore svårt. Jag vill endast nämna de omständigheter, som föranleda berörda ogynsamma förhållanden. Inom den värfvade arméén har hvarje officer dagaflöning hela året om, derest han icke på egen begäran åtnjuter tjänstledighet, hvilken dagaflöning han äfven uppbär under några veckors semester. Af flottans befäl åter skulle det vara en icke så liten del, som utan egen begäran vore satt i overksamhetstillstånd, under hvilken tid dagaflöning icke finge uppbäras. Då enligt Kongl. Maj:ts förslag de med ständiga befattningar förenade arfvoden också skulle försvinna, vill jag fästa uppmärksamheten på, att inom arméén finnas icke så få arfvoden för hvarjehanda beställningar. För åtskilliga grader inom arméén är det nemligen i detta fall bättre staldt än vid flottan. Visserligen kan det för sjöofficeren i de yngre graderna, som ännu icke har familj, vara en fördel att icke vara bunden vid viss vistelseort, men denna fördel motverkas af den korta tid, inom hvilken han är förbunden att vid kommendering infinna sig i tjänstgöring. På samma gång jag är öfvertygad om, att man icke gått billigheten för nära, om man bifallit Kongl. Maj:ts proposition oförändrad, så, då det icke varit möjligt att för den vinna gehör inom Utskottet, har jag måst foga mig i hvad som här blifvit föreslaget, och vågar nu anhålla om bifall till detsamma.

Grefve af Ugglas: Med anledning synnerligen af den förste talarens yttrande anhåller jag att få lemna några upplysningar i afseende på denna fråga och de skäl, som föranledt Utskottet att gå till väga så som det gjort. Under fullt erkännande att förhållandena äro olika för en del af flottans officerscorps mot dem som gälla för andra officerare, bestrider jag dock, att detta hvilat på den grund, som den förste talaren nämnde, eller att flottans officerare ovilkorligen måste ega andra kunskaper än armééns, ty om man säger, att sjöofficeren skall känna infanteriexercisen och dertill kunna manövera sitt fartyg, så måste man äfven ihågkomma att

Lönereglering
för flottan.
(I orts.)

arméens officerare skola kunna sköta sin trupp. Utan afseende härå föreföll det icke Utskottet rätt att ställa den fasta lönen, som berättigar till pension för flottans officerare, på annan grund än för arméens inom motsvarande grader. Att Chefen för Sjöförsvarsdepartementet hyst samma åsigt, synes af hans yttrande till Statsrådsprotokollet, ehuru han på grund af särskilda förhållander ansett sig böra frångå densamma. De skäl, som föranledt honom dertill, hafva, efter min uppfattning, varit två, dels att verkligan inom flottan lönerna för alla grader, utom de öfversta, i närvarande stund ställa sig högre än vid arméen och dels att, om man vid flottan tillämpade en lika aflöning, som för värfvade arméen är faststald, uppstode den olägenheten, att, under det arméens befäl är ärsedt för jemn och ständig sysselsättning, måste största delen af flottans befäl hållas ur tjenstgöring, men ändock vara att tillgå för tjensten å de fartyg, som skola bemannas. För tjenstgöring i land upptages icke mera än halfva antalet af flottans personal och således skulle, då aflöningen utginge med dels fast lön och dels dagarfvode, detta senare icke åtnjutas af mera än halfva antalet. För att upphjelpa detta förhållande, så att för dessa officerare, som icke uppbära dagaflöning, den fasta lönen icke måtte sättas alltför lågt i förhållande till hvad den förut utgjort och med afseende på beloppet af armébefällets löner, har ett allmänt lönetillägg gjorts i den fasta lönen. Utskottet har dock ansett det oriktigt, att lönetillägget blifvit allmänt, så att icke blott de, som icke tjenstgöra i land, skulle få en ersättning, motsvarande ungefär hvad som åt indelta arméen gifves i tjenstgöringspenningar, utan att sådant lönetillägg blifvit tillerkändt *alla*, således äfven dem, som åtnjuta dagaflöning, hvarigenom lönen för dem skulle blifva större, än hvad som i fråga om arméen ansetts skäligt. Då Utskottet kom dertill och fann nödvändigheten af att, i och för iakttagande af jemhet mot statens tjenstemän så väl inom arméen som flottan, sätta fasta lönerna lika, så uppstod frågan, huru i åtskilliga delar lönerna sins emellan borde regleras och huru ett vederlag borde gifvas. Utskottet tänkte sig genast, att man såsom vederlag, ehuru icke ett tillräckligt, skulle, emot hvad Kongl. Maj:ts proposition visserligen ej bestämdt innehåller men dock angifver, då den säger att sjöaflöning icke mera skulle utgå, låta denna sjöaflöning på samma sätt som förut utgå med 50 % förhöjning för dag. För öfrigt när Utskottet fortsatte med sitt arbete och kom till de olika graderna, fann Utskottet snart att det icke sjelft mäktade uppgöra en stat, hvarigenom jemnare förhållanden, motsvarande det billiga inom olika grader, skulle uppstå. Under sådana förhållanden var det, som Utskottet, med begagnande af den rätt Riksdagen har att genom den konungens rådgifvare, som är af Kongl. Maj:t förordnad att ställa sig i beröring med Riksdagen, begärde att få utarbetadt ett aflöningsförslag, stödjande sig derpå, att lönerna borde blifva lika som för arméens officerare och och att någon ersättning derutöfver skulle utgå. Ett sådant förslag har Utskottet mot-

tagit och det är således icke, så som den förste talaren antagit, ett på fri hand uppgjort förslag af Utskottet, som nu för Riksdagen framlagts. Det förslag, som här föreligger, öfverensstämmer med det förslag, som sålunda af vederbörande myndighet blifvit uppgjort, men oaktadt allt detta är jag den förste att erkänna, att detta aflöningsförslag icke är fullt billigt och, efter hvad jag fruktar, icke heller medförande hvad man skulle önska eller en temligen genomgående lönereglering. Skälet härtill ligger i den första olägenheten jag omnämde, nemligen att lönerna, så ordnade som här framstälts, väl kunna anses fullt tillräckliga för den, som under tjänstgöring i land erhåller sitt dagarfvode, men deremot blifva alldeles otillräckliga för dem, som icke hafva en sådan tjänstgöring och därför åtnjuta arfvode. Det är dessutom gifvet, att det icke är beroende på officeren sjelf att undandraga sig tjänstgöring. Det kan vara mången, som gerna skulle önska att få tjänstgöring i land och därför åtnjuta dagarfvode, men på grund af det mindre behovet af personal kan han ej få sin önskan uppfylld och får sålunda sin aflöning nedsatt till fasta lönen plus hvad som kan tillkomma under kommendering till sjös. Han har då berättigadt skäl att klaga, så mycket mera som han kan säga, att samma rättvisa icke eger rum vid flottan som inom arméen, ty der gifves en lönefyllnad, som här icke kommer i fråga. Jag medgifver derföre fullkomligt, att det är en berättigad klagan. Jag skall anföra några siffror för att visa detta. Jag skall vid min jämförelse betrakta tre officersgrader: kommendörkaptenen af andra klassen, kaptenen af andra klassen och löjtnanter af första klassen. Förhållandet mellan dem ställer sig ungefär så, att i närvarande stund utgör lönen för de förstnämnde 4,200 kronor, hvartill kommer dyrtidstillägg 400 kronor. Efter Kongl. Maj:ts förslag skulle lönen blifva 4,000 kronor, men enligt Utskottets förslag skulle den sättas i likhet med hvad för motsvarande grad inom arméen, majorsgraden, utgår, eller 3,500 kronor. När nu icke dagarfvode för tjänstgöring i land tillkommer, blir det en alltför betydlig nedsättning för denna grad. Enahanda blir förhållandet med kapstensgraden af andra klassen. Nu åtnjuter dessa officerare i fast lön 2,400 kronor, i dyrtidstillägg 230 kronor, hvilket skulle nedsättas till 1,800 kronor. Om jag frånräknar dyrtidstillägget, öfver hvilket Riksdagen naturligtvis eger att förfoga, uppstår dock en minskning af 600 kronor. Går jag till löjtnantsgraden, på hvilken den förste talaren oriktigt nog ansåg att Utskottet kastat hela den föreslagna minskningen i lönebeloppen, som skulle uppgå till en summa af 7,000 kronor, så är förhållandet det, att en löjtnant i närvarande stund har 1,350 kronor i lön och 130 kronor i dyrtidstillägg. Hans lön skulle nu blifva nedsatt till 1,200 kronor, hvilket för honom blir så mycket mera kännbart som, om jag ser efter huru stort antal af dessa officerare äro i tjänstgöring i land, det befinnes, att dagantalet för 43 löjtnanter, som, om de varit i landtjänstgöring hela tiden, skulle utgjort 15,695 dagar, är

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

1875 icke uppgick till mera än 4,112 dagar, d. v. s. fjerdedelen af hvad det kunnat utgöra. Dertill kommer sedermera sjötjenstgöringen, som upptog 5,231 dagar, hvadan hela antalet sjö- och landttjenstgöringsdagar uppgick till 9,343. Det är således icke långt ifrån halfva antalet, som icke åtnjuter något i tillägg vare sig för land- eller sjötjenstgöring. Det uppstod hos mig, som icke kunde vara blind för detta förhållande, och som lika fullt ansåg, att det icke var skäl att nu afslå eller uppskjuta en lönereglering för flottan, hvarigenom dock åtskilliga grader, som nu behöfde en förhöjning skulle gå lottlösa, den tanken, att på den grund, som för indelta arméen blifvit bestämd, lemna tillskott åt dessa, som icke äro kommenderade och få åtnjuta dagarfvode. Detta tillskott, som ungefär skulle motsvara det belopp, som är bestämdt i tjenstgöringspenningar vid arméen, skulle till flottans officerare utgå beräknadt efter lönebeloppet för år, för alla de dagar, då de stå i beredskap, men icke äro inkommanderade. Det skulle i alla fall blifva ett sämre förhållande för flottan än för arméen, i det att tjenstgöringspenningar få af arméens officerare uppbaras äfven då de äro kommenderade. Det ofvannämnda tillskottet skulle för öfrigt icke blifva någon särdeles stor tillökning i lönen. Enligt en beräkning jag här har, skulle denna tillökning uppgå till 2,300 kronor för kommandörkaptenerna med beräkning af 500 kronor tjenstgöringspenningar för hela året och således i förhållande endast till den tid de tjenstgöra, för kaptenerna af 2:dra klassen till 2,880 kronor och för löjtnanterna med någon förhöjning öfver de tjenstgöringspenningar, som för motsvarande grad inom arméen utgå, till 3,480 kronor eller tillsammans 8,660 kronor, hvarigenom verkligen icke mera än 1,200 kronor utöfver hvad, som i nu varande stat utgår under olika former till flottans befäls afönings skulle komma att behöfvas. Men då jag framstälde detta förslag, hade jag olyckligtvis icke klart för mig, huru denna ersättning skulle kunna gifvas, förr än sedan betänkancket redan var utarbetadt på afdelningen och förelåg i Utskottet. Der föredrog jag mitt förslag, men med det mindre förtröende, som i afseende på en sådan reglering kan lemnas åt en enskild ledamot, mäktade icke saken tillvinna sig bifall utan förföll. Min tro är också den, att densamma för att vinna framgång måste komma från Kongl. Maj:t, men jag är fullt öfvertygad derom att, om Kongl. Maj:t, derest en sådan lönereglering som Utskottet här uppgjort, blifver antagen, vid nästa riksdag påpekar den orättvisa, som vid denna lönereglering visat sig och Kongl. Maj:t samtidigt har att stödja sig derpå, att kanske tre hela befälsklasser, omfattande en stor del af flottans personal, icke ingått på löneregleringen, Riksdagen då måste göra ett tillägg, som afhjelper denna orättvisa. Man har att välja emellan att nu afslå helt och hållet för att undanskjuta frågan till en annan riksdag eller att antaga det förslag, som föreligger, under den förhoppning, att nästa Riksdag skall afhjelpa de fel, som nu kvarstå. Jag öfverlemnar afgörandet af denna sak i främsta rummet åt

Chefen för Sjöförvarsdepartementet, men tror dock, att det vore godt att åtminstone få hufvudgrunderna för denna löneroglering nu bestämda, då de tillägg till denna reglering, som behöfs, sedermera kunna göras. Jag anhåller på grund af hvad jag anført om bifall till hvad Utskottet föreslagit.

*Löneroglering
för flottan.
(Forts.)*

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdet fortsättning kl. 7 e. m.

Herr Wallenberg: Den siste talaren behagade, såsom vederläggning af hvad jag anført yttra, att en landtofficer också skall behandla trupp. Jag har ännu icke hört, att vi fått några fartyg, som kunna gå utan besättning, och således är äfven sjöofficerens pligt att behandla trupp, hvilket kanske fordrar mera omtanka ombord än i land. Den ärade talaren sade äfven, att endast halfva antalet sjöofficerare tjenstgöra i land på stationerna. Det är en upplysning, hvilken jag måste bedja få bestyrkt. Det är nemligen alldeles icke förhållandet, ty, såsom det nu är stäldt och sedan officerspersonalen blifvit reducerad, är ganska säkert, att icke halfva antalet räcker till att bestrida tjenstgöringen på stationerna. Det har också blifvit af den ärade talaren påpekadt, att sjöofficerarne under vintermånaderna få ledighet och måste lefva på den så kallade fasta lönen. Detta är fullt riktigt, men det visar också, att besparingen blifvit gjord för statsverkets skull och icke för något annat och att det blir ganska svårt för dem att just under vintermånaderna förtjena något extra, som kan motsvara den reduktion i deras inkomster, som man synes vilja åvägbringa. Emellertid är jag för min del fullt belåten med det godkännande af min uppgift, som den ärade statsutskottsledamoten lemnat, bestående deri, att de omnämnda 7,400 kronorna skulle komma att tagas från åtskilliga officersgrader och fördelas på underbefålet, och vidare med erkännandet, att samma rättvisa icke blifvit beskärd flottans officerare som arméens. Jag började mitt yttrande förra gången med att jag icke ville göra något yrkande och gör det icke heller nu. Jag föreställer mig nemligen att, då Utskottet förkastat Kongl. Maj:ts förslag, det torde vara skäl att Kammaren icke fattar beslut, innan den fått tillfälle höra Sjöministerns mening om Utskottets förslag.

Herr von Geijer: Den förste talaren jemförde aflöningsstaten för flottans corpsor med genicorpsernas vid arméen och sade, att dessa corpsor borde hvad aflöningsförmåner angår ställas lika. Jag medgifver detta, men jag tillåter mig fästa uppmärksamheten på, att vid lönerogleringen för arméen hafva icke genicorpsernas officerare och underofficerare fått något plus sig tillagdt derför att de tillhöra genivapnet. Jag tror visserligen, att det var en brist, att icke vid aflöningsbeloppet bestämmande det minsta afseende fästes dervid, att de tillhörde nämnde corpsor, ehuruval man må-

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

hända kunde anföras, såsom skäl dertill, att geniecorpser blifvit på annat sätt tillgodosedda genom jemförelsevis flera tjänster inom de bättre lönade graderne.

Jag vill också medgifva, att, när man lägger tillsammans allt som blifvit gjordt rörande löneregleringen vid flottan och vid arméen, så maste man finna att flottan blifvit i någon mån lidande, och dess officerare borde kanske hafva någon förhöjning, såsom flere talare här framhållit. Men det är ock att observera, att man här öfverskattadt den löneförbättring, som tillkommit arméen vid senaste löneregleringen. Här har nemligen yttrats: att värrvade arméen skulle tillgodokomma dagaflöning äfven under semestertiden. Detta är likväl ett misstag, såsom synes af de bestämmelser, som äro gifna i ett af Kongl. Maj:t i fjol utfärdadt cirkulärbref; dagaflöning utgår icke under semester.

Jag får i det jag hufvudsakligen instämmer i hvad Grefve af Ugglas anført, förena mig med honom i det slut, hvartill han kommit, och för närvarande tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag anhåller till en början att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att det föreliggande förslaget till lönereglering har icke varit afsedt — om jag undantager flottans läkarecorps och till en viss del underofficerscorpsen — att åstadkomma någon löneförbättring, emedan flottans corpser och stater under senare åren redan fått löneförbättring. Årsigten har endast varit att få en grund att bygga pensioneringen på och dels att få bort de dyrtidstillägg, som nu utgå till flera af dessa corpser och stater. Vid regleringens uppgörande bemödade man sig derföre att tillse det de medel, hvilka för närvarande finnas anvisade till aflöning åt flottans corpser och stater, skulle, så vidt möjligt var, räcka till för löneregleringens genomförande; och häri lyckades man så till vida, att Kongl. Maj:t icke behöft begära mera än 16,000 kronor utöfver hvad som förut fanns anvisadt. Dessa 16,000 kronor motsvara ungefärligen löneförhöjningen för läkarestaten och den lilla förhöjning i underofficerarnes fasta lön, som ansetts vara erforderlig.

Häraf ansåg man sig kunna hysa grundad förhoppning, att Utskottet skulle förorda Kongl. Maj:ts nädiga förslag till bifall hos Riksdagen. Men ett skäl uppställde sig, enligt Utskottets förmenande, deremot och detta skäl var att fasta lönen för tre af flottans officerscorps' grader var beräknad till något högre belopp än för motsvarande grader inom arméen. Jag har visserligen i mitt underdåniga memorial anført, fastän kanske i allt för allmänna ordalag, de skäl jag ansåg betinga en sådan olikhet i lönerna, men dessa ordalag hafva synts Utskottet icke alldeles tillfredsställande. Till dessa allmänna ordalag, som icke innefatta annat, än att jag ansåg det beredskap, hvaruti flottans officerare ständigt skola vara, i jemförelse med arméens officerare, kunna gifva de förre rätt till en sådan förhöjning, skulle jag kunna hafva

lagt, åtskilliga andra skäl, som måhända mera inverkat på Utskottet. Dertill skulle jag vilja räkna den skyldighet, som flottans officerare hafva i motsats mot arméens, att i hvarje ögonblick Kongl. Maj:t finner för godt, flytta ifrån Carlskrona till Stockholm eller ifrån Stockholm till Örnköldsvik, eller annan plats, och snart sagdt tvingas att byta om bostäder när som helst. Att detta skall i väsendtlig mån rubba deras ekonomiska ställning är tydligt, och denna omständighet borde efter min uppfattning betinga något bättre fasta aflöningsförmåner för flottans officerare. Jag vill icke tala om det större ansvar, som flottans officerare under tjenstgöring till sjös hafva, i förhållande till arméens officerare. Ett sådant ansvar skulle ju också kunna betinga något bättre aflöningsförmåner. Det finnes dertill äfven andra skäl. Ett skäl har blifvit återopat af Grefve af Ugglas och har således varit under Utskottets ompröfning. Det är att, om flottans officerare icke äro sjökommenderade eller hafva tjenstgöring vid någon af stationerna, så kan man icke utan skada för tjensten inkalla dem till tjenstgöring eller gifva dem dagaflöning. De skola således, derest icke Kongl. Maj:t har tillfälle att använda dem, åtnöja sig med den lilla fasta lönen. I denna har dock en icke obetydlig nedsättning egt rum, i det att t. ex. kommendörkaptener af andra klassen, som nu hafva i lön 4,600 kronor, skola erhålla allenast 3,500. Det är således en skillnad af 1,100 kronor eller ungefär 33½ procent. Denna nedsättning inträffar också vid en tidpunkt af lifvet, då man kan vara berättigad att antaga att dessa officerare hafva familj och således äro i större behof.

Dessa af mig nu anförda skäl, anser jag för min del tala för något bättre fasta löneförmåner för flottans officerare, men Utskottet har byggt på den bestämda grund att aflöningen skall vara lika för arméens och flottans befäl och för att kunna uppföra en byggnad på denna grund, har man funnit sig vara tvungen att öka löneförmånerna för alla underofficersgraderna. Sålunda har, om jag i aflöningsförmånerna inberäknar fast lön, landdagaflöning, beklädnadspenningar, inqvarteringsersättning och sjöaflöning, underofficercorpsen fått ett tillägg af omkring 13,600 kronor, maskinistcorpsen ett tillägg af 3,400 kronor och handverksstaten 900 kronor utöfver hvad Kongl. Maj:t åskat. Detta är dem visserligen gerna unnadt och jag skulle önska att de finge denna löneförbättring; jag skulle ock sjelf hafva föreslagit detta, om jag icke varit bunden af de belopp, som redan finnas anvisade till flottans corps och stater.

När man nu hör detta, gör man sig naturligtvis den frågan: då Utskottet ökat vissa anslag med 19,000 kronor, men likväl minskat det af Kongl. Maj:t begärda totalanslaget med 16,000 kronor, hvar skall man då taga dessa 35,000 kronor? jo! man har tagit från officercorpsen ungefär 7,500 kronor och resten har anvisats på anslaget till flottans öfningar.

*Lönereglering
för flottan.
(Forts.)*

*Lönereglering
för flottan.
(Forts.)*

Detta anslag kan visserligen till en del bära detta, emedan Kongl. Maj:t beräknat att få besparingar på öfningsanslaget, till följd deraf, att dagaflöningen skulle utgå med lika belopp till lands och sjös och sjöaflöningen således till lägre belopp än nu är fallet. Afven har Kongl. Maj:t kunnat beräkna att af öfningsanslaget få använda 15,000 kronor till dagaflöning åt de matrosar, som tjenstgöra vid exercisskolorna. Skulle Utskottets förslag vinna godkännande, torde denna summa för det ändamålet icke erfordras, emedan då finnes i staten redan inberäknad dagaflöning för matroskorpsen, men det blir i alla fall 13,500 kronor, som öfningsanslaget får släppa till, utöfver hvad Kongl. Maj:t beräknat och detta blefve ganska kännbart. Den svåraste följden, som ett bifall till Utskottets förslag komme att medföra vore likväl, att jag fruktar det blir omöjligt att genomföra löneregleringen för officerskorpsen, derest icke en kommande Riksdag skulle på Kongl. Maj:ts framställning känna sig manad att anvisa en summa, som kunde sätta flottans officerare i ungefär lika ekonomisk ställning med arméens officerare.

Här har redan framhållits, tror jag, att man icke kan förlikna flottans officerares ställning, hvarken helt och hållet med den värfvade arméens eller med den indelta arméens, om man eljest kan förlikna den alls med arméens officerares. De sjöofficerares ställning, som tjenstgöra vid stationerna, skulle man kunna anse lika med den värfvade arméens officerares ställning, och de flottans officerare, som icke tjenstgöra vid stationerna och icke äro sjökommenderade, skulle kunna jemföras med indelta arméens officerare. Den indelte officeraren har likväl sin dagaflöning under mötena och såväl under som mellan dem tjenstgöringspenningar, men sjöofficeren skulle mellan öfningarne till sjös icke hafva något mera än sin fasta lön.

Af hvad jag sålunda haft äran anföra torde det framgå att jag helst skulle önska bifall till Kongl. Maj:ts nädiga förslag, men derest Kammaren skulle anse att man bör så oafatligt fasthålla vid den likställighetsprincip, hvarpå Utskottet grundat sitt förslag, att någon olikhet i de fasta lönerna icke kan eller bör ega rum mellan arméens och flottans officerare — i sådant fall anser jag Utskottets förslag antagligt, under den förutsättning likväl, att derest Kongl. Maj:t för en kommande Riksdag skulle framlägga förslag till förbättring i *deras* vilkor, som hvarken tjenstgöra vid stationerna eller äro kommenderade till sjös, en sådan framställning måtte hos Riksdagen möta behjertande.

Grefve Hamilton: Den anslagsfråga, som nu är före, är lyckligtvis af den beskaffenhet att olikheten i de från båda sidor föreslagna siffrorna i jemförelse med anslagets totalbelopp är så obetydlig, att detta icke lär hafva något inflytande på den enes eller andres röst. Man har således endast att taga i betraktande, hvilket förslag som i och för sig sjelft synes vara det billigaste

och det rättvisaste. En ledamot af Stats-Utskottet har, som mig synes, på ett öfvertygande sätt framhållit företrädet af Kongl. Maj:ts proposition och icke haft något annat skäl att yrka bifall till Utskottets förslag, än att det varit det enda, som kunnat inom Utskottet göra sig gällande. Detta skäl kan kanske vara rätt godt för Utskottets ledamöter, men icke bör det vara afgörande för Kammaren, hos hvilken det är så väl en rätt som en pligt att öfverväga de ömsesidiga fördelarne af de olika förslag, som blifvit framställda.

En annan ledamot af Utskottet har också ganska väl ådaga-lagt obilligheten af Utskottets förslag men förespeglat, att, om en jemkning eller förändring vore behöflig, så kunde vi vara förvis-sade om att vid nästa riksdag få motse en Kongl. proposition der-om. Jag är också så mycket mera öfvertygad om att, i händelse Utskottets förslag vinner Riksdagens bifall, vi måste motse en ny framställning i frågan från Kongl. Maj:t, som jag tager för gif-vet, att andra punkten i Utskottets förslag kommer att godkän-nas och att således en stor del af flottans officerare icke komma att ingå på den nya lönestaten.

Jag skall så mycket mindre upprepa de skäl, som tala för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, som dessa redan blifvit med större sakkunskap här nyss framhållna, men jag vill erinra der-om, att, då Chefen för Sjöförsvarsdepartementet ansett sig icke böra motsätta sig Utskottets förslag, det likväl skett under förut-sättning att nästkommande Riksdag gifve sitt bifall till en ny Kongl. proposition i ämnet. Detta är en förutsättning, som vi icke äro berättigade att hysa — åtminstone hafva vi icke rätt att narra Chefen för Sjöförsvarsdepartementet till att ingå på Ut-skottets förslag under förutsättning, att en kommande Riksdag skall fatta ett beslut, som vi af förmen äro förhindrade att framtvinga.

Under sådana förhållanden finner jag icke något skäl att frångå Kongl. Maj:ts förslag, annat än det som kunde ligga i den olika pensioneringen för arméens och flottans officerare, som deraf blefve en följd. Men frågan är, om i en sådan liten olikhet i pensio-neringen ligger en orättvisa, för min del tror jag det icke. Om också arméens officerare i vissa högre grader äro skyldiga att vid högre ålder taga afsked, så torde detta icke påtvingas dem som ännu äro tjänstbara, men klart är att indelta arméens offi-cerare torde kunna hålla sig längre tid tjänstbara, än de office-rare, som skola vara färdiga att, när Kongl. Maj:t så befäller, göra sjöexpeditioner. Sjöofficerarne skola derföre sannolikt anse för sin pligt att vid pensionsåldern taga afsked, äfven om skilna-den emellan lönen och pensionen skulle vara för dem kännbar. Jag kan således ej fästa någon vikt vid denna omständighet och då Kongl. Maj:t sökt att närma lönerna till så stor likhet sins emellan som möjligt, får jag anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Sedan Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har förklarar, att han åtnöjde sig med Utskottets förslag, så vida Kammaren ansåge alldeles oafvisligen nödvändigt att officerarne vid arméen och officerarne vid flottan skola hafva lika löneförmåner, oaktadt deras olika tjenstgöring och de olika fordringar som ställas på dem — skilnaden är helt enkelt den, att den ena skall duga både till lands och sjös och den andre blott till lands, — så skulle ett antagande af Utskottets förslag innebära, att man godkände en princip, som Sjöministern icke godkänt och som jag icke heller kan godkänna. Derföre anhåller jag att få instämma med Grefve Henning Hamilton, så mycket heldre som, om Utskottets förslag bifalles, det blir nödvändigt att nästa riksdag göra en ändring i lönestaterna.

Grefve af Ugglas: På sätt jag första gången jag hade ordet sökte framställa, är hvad som skiljer Utskottets och Kongl. Maj:ts förslag från hvarandra den hufvudprincipen, huruvida åt alla, så väl dem som erhålla lönetillägg i andra förmåner, som ock dem, hvilka icke erhålla sådant lönetillägg, en förhöjning utöfver hvad för arméen är fastställt borde gifvas. Utskottet har ansett, att åt dem, som erhålla andra lönetillägg, motsvarande hvad värfvade arméen åtnjuter, nemligen dagarfvode i land, det icke finnes skäl att gifva något mera, och att således fasta lönen borde ställas lika med hvad för arméen är bestämdt. Hvad åter beträffar de officerare, som icke åtnjuta dagaflöning, har Utskottet ansett, att det vore billigt och rättvist — ehuru Utskottet icke genomfört det väl — att dem bereddtes ett lönetillägg, men icke i fast lön utan i andra förmåner. Det är denna uppfattning, som gjort sig gällande åtminstone bland en del af Utskottets ledamöter, och som jag delar; jag skiljer mig i det fallet helt och hållet från Herr Wallenberg i afseende på den lika aflöningen. Det behöfvet icke vara alldeles lika aflöning vid all tjenstgöring, men den olikhet, som finnes nödig, skall icke läggas uti den fasta lönen, som tillgodokommer äfven dem, hvilka icke behöfva något tillägg, utan den bör läggas uti sådana löneförmåner, att tillägget tillgodokommer dem, som deraf äro i behof.

Jag ber äfven få upptaga ett yttrande af Grefve Hamilton, som förklarade att det enda skälet, hvarföre man möjligen icke skulle ingå på Kongl. Maj:ts proposition, var den olikhet i pensioneringen som deraf blefve en följd; och han anmärkte att han icke fann något skäl för att en sådan olikhet skulle finnas, då indelta arméens officerare skulle vara längre tid tjenstbara än flottans. Om Grefve Hamilton genomläst Kongl. Maj:ts proposition i afseende på flottans officerares pensionering, så tror jag icke att han fält detta yttrande, ty der uttalas såsom allmän grund, att pensionsåldern för flottans officerare icke borde vidtaga förr än fem år senare än för indelta arméens, hvarjemte Kongl. Maj:t vid detta förslag tänkt sig, att de pensionerade officerarne skulle

kunna kvarstå uti tjänstgöring i land ända intill deras 70:de år. Jag medgifver, att det förvånade mig att man paräknat längre tjänstbarhet af flottans officerare än af arméens, men jag kan föreställa mig detta till en viss grad. Det kan väl nemligen icke komma i fråga, att en äldre, högre officer klättrar i tackel och tåg, utan han står på sitt däck, och det får väl anses mindre ansträngande än att, såsom en kapten till lands får göra, marschera flera mil om dagen. Icke kan man således af Kongl. Maj:ts förslag i afseende å pensioneringen af flottans personal finna någon anledning till att tro, att flottans officerare skulle vara kortare tid tjänstbara än arméns.

Jag ber herrarne betänka att, för så vidt vi vilja få igenom pensioneringen för flottan och armén, så få vi fastställa lönerna lika för den ena som för den andra. Det är ett alldeles oefftergiffigt vilkor. Chefen för Sjöförsvars-departementet har också, ehuru han helst skulle önska att Kongl. Maj:ts förslag bifölles, likväl ansett att detta Utskottets förslag vore antagligt, under en förutsättning, som, enligt mitt förmenande, kommer att göra sig ovilkorligen gällande — ty framträder chefen för Sjöförsvars-departementet vid nästa riksdag och visar att inom tre grader af flottans officerscorps icke någon löneroglering kunnat genomföras och påvisar så väl sättet att afhjelpa detta som ock att det skulle medföra en obetydlig utgift, så tror jag, att det begärda beloppet skall af Riksdagen lemnas. Jag får på grund deraf fortfarande anhålla om bifall till Utskottets förslag, så mycket mera som jag förmodar att chefen för Sjöförsvars-departementet hellre än att lönerogleringen skulle helt och hållet förkastas för att vid en blifvande riksdag återkomma. nu vill åtnöja sig med Utskottets förslag.

Herr Mannerskantz: Jag måste be att få fästa herrarnes uppmärksamhet på ett ganska märkbart förhållande, som i afseende å denna sak ännu icke blifvit vidrördt, nemligen å det sätt hvarpå, sedan Kongl. Maj:t inkommit till Riksdagen och Riksdagen i vanlig ordning remitterat till Stats-Utskottet ett förslag till reglerande af aflöning vid flottans stater och corpser, detta förslag blifvit inom Utskottet behandladt. Då detta förslag inkommer till Stats-Utskottet, är det några af dess ledamöter, som finna detsamma icke vara antagligt, därför att deri icke är iakttagen en af dem såsom nödig ansedd fullkomlig likhet mellan aflöningsvilkoren för arméen och flottan. Skulle det då tillgått såsom förut varit vanligt, hade väl Utskottet bort ingå med betänkande till Riksdagen, och deri yttrat att Utskottet, med afseende å de eller de uppgifna förhållandena, eller anmärkta origtigheterna icke kunnat förorda Kongl. Maj:ts förslag till antagande, utan derföre måst tillstyrka Riksdagen att begära ett nytt förslag, bygd på de andra grunder som Utskottet ansett mera rigtiga och antagliga. Detta har emellertid Utskottet icke gjort, utan har för sig

*Löneroglering
för flottan.
(Forts.)*

*Lönereglering
för flottan.*
(Forts.)

uppstått vissa grunder, på hvilka förslaget skulle omarbetas, och derpå remitterat dessa sina grunder direkte till ett af statens embetsverk och från detta begärt och fått sig meddeladt det nya löneregleringsförslag, som med tillämpning af dessa grunder kunnat blifva inom verket uppgjordt. När derefter detta nya först på Utskottets afdelning och sedermera i sjelfva Utskottet antagna förslag blir färdigt, komma Utskottets ledande män snart under fund med att det sålunda i hast utan någons ansvar uppgjorda förslaget alls icke duger, och måste därför alla med en mun här förklara att förslaget har de och de bristerna, hvilka ovilkorligen fordra rättelse vid en kommande riksdag, men att de ändå anse att Riksdagen bör bifalla detsamma. Jag får bekänna, att många orimligheter har jag sett passera vid åtskilliga af de senaste riksdagarne, men aldrig en så stor att, sedan ledamöterna i ett Utskott kasserat ett af Kongl. Maj:ts framställt förslag och derefter på eget bevåg och efter egna grunder uppgjort ett nytt, som de, sedan det blifvit färdigt, finna vara ända sämre, de likväl fordra, att detta skall af Riksdagen antagas. Det rättaste under sådana förhållanden vore kanhända att nu afslå Kongl. Maj:ts proposition, men ställningen kommer i så fall att vid nästa riksdag blifva nästan densamma som nu. Det borde dock Kammaren göra, om den hyser den åsigten att det ovilkorligen skall vara en fullständig likhet i aflöningen emellan arméens och flottans befäl, det jag emellertid för min del icke kan finna vara hvarken behöfligt eller nyttigt. — Jag har väl sett huru man sträfvat efter en sådan likhet inom en mängd andra löneförhållanden; men jag tror sådana försök vara fruktlösa och måste fästa uppmärksamheten derpå att samtliga så väl flottans som andra stater och corps samt alla enskilda medlemmar derinom äro levande organismer, dem man icke kan såsom man ofta fäfängt försökt med växtpyramider klippa till i en bestämd oföränderligt lika form. Här har ej blott i Departement-chefens memorial, utan ock af de Stats-Utskottets ledamöter, äfvensom af andra, hvilka här yttrat sig, klart framhållits, att en olikhet förefunnes mellan befålets ställning uti det ena och det andra vapnet, och när det medgifves, vet jag icke hvartöre man ej vill tillåta denna olikhet att äfven få göra sig gällande i lönerna. Riksdagen borde ock hafva så mycket mera skäl att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, som det icke nu är fråga hvarken om något ökad anslag eller om någon väsentlig tillökning i nu gällande löneförmaner, utan blott om en reglering inom förut befintliga tillgångar. Det ovanliga förhållande skulle deremot inträffa, derest Utskottets förslag bifölles, att man toge ifrån officerarne en högst betydlig del af de inkomster, de redan erhållit. Det är upplyst i förslaget, att en löjtnant nu har 1,470 kronor i lön, — med dyrtidstillägg inberäknadt. — hvilken skulle nedsättas till 1,200 kronor, och en kommandörkapten 4,600 kronor, som skulle nedsättas till 3,500 kronor. Det är orimligt att sålunda låta en mängd officerare, vore det ock blott för ett år, få

plikta, för att tillmötesgå ett Utskott, som både öfverskridit sin makt och dervid framkommit med ett organisationsförslag som det sjelf erkänt vara origtigt. Jag skulle därför anse, att man borde bifalla Kongl. Maj:ts proposition, och det enda, som skulle kunna afhålla mig derifrån, vore den tvekan, som af Herr Sjöministern framstälts, huruvida man icke skulle kunna åtnöja sig med Utskottets förslag. Jag skulle önskat, att han mera positivt framhållit, hvarföre denna tvekan hos honom uppstått, eller ock formulerat slutet af sitt yttrande till en bestämd begäran om bifall till sitt förslag, i hvilket fall jag är öfvertygad att han därför här skulle erhållit en öfvervägande stor majoritet.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wallenberg: Jag vill blott fästa min ärade grannes uppmärksamhet på, att den gemensamma pensionsfrågan för armén och flottan, i fall jag icke är allt för illa underrättad, torde vara ganska långt från sin lösning.

Herr de Maré: Den öfverläggning, som nu pågår, är i sanning ganska egen. Hvarje talare som uppträder, erkänner rättvisan och billigheten af att antaga det af Kongl. Maj:t framlagda förslag, men ändock finnas några af dem, som, under den allra bästa motivering för förslaget, slutat med att i stället yrka bifall till Stats-Utskottets förslag. Det är åtminstone icke på grund af de motiv, som äro synliga, som dessa talare framställa sitt yrkande. I sjelfva verket är det icke heller underligt, att ej någon här kan uppträda och med hopp om framgång, åtminstone i bevisningen, framställa sådana yrkanden, då det visat sig, att den förändring, som genom antagande af Utskottets förslag skulle inträffa i en hel officerscorps ställning, innebure en verklig försämring i deras lönevilkor, en försämring, som tillkomme utan deras eget förvallande, då det ju icke beror på dem sjelfva att blifva inkallade i tjänstgöring och derigenom komma i åtnjutande af dagaflöning. Den ärade talaren på kalmarbänken, som uppdrog en jämförelse mellan de löner, som vissa af dessa grader nu innehafva, och dem de skulle få, derest Utskottets förslag bifölles, förbiså dock, att icke alla skulle komma i denna försämrade ställning, enär alla de, hvilka blifva inkallade i tjänstgöring, derigenom erhålla snarare en löneförbättring än en försämring. Da den försämring som skulle uppkomma för dem, hvilka icke komme att inkallas, icke blef för alla grader angifven, vill jag tillåta mig upplysa, hvad dessa nu hafva i lön, hvad de skulle få enligt Kongl. Maj:ts förslag och hvad enligt Utskottets. En kommandörkapten af första klassen har nu 4,600 kronor, är föreslagen af Kongl. Maj:t att få 4,000 kronor och af Utskottet 4,000 kronor, hvilket sistnämnda belopp alltså utgör en minskning i inkomst af 600 kronor; en kommandörkapten af andra klassen har likaledes nu 4,600, är föreslagen af Kongl. Maj:t till 4,000 kronor och af Utskottet till 3,500

*Lönereglering
för flottan.
(Forts.)*

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

kronor, således en minskning för den, som icke blefve inkallad till tjänstgöring, af 1,100 kronor; en kapten af första klassen har nu i inkomst 3,065 kronor, är föreslagen af Kongl. Maj:t till 3,000 kronor och af Utskottet till 2,800 kronor, således en minskning af 265 kronor; en kapten af andra klassen har nu 2,630 kronor, är föreslagen af Kongl. Maj:t till 2,000 kronor och af Utskottet till 1,800 kronor, således en nedsättning af 830 kronor; en löjtnant har nu 1,480 kronor, är af Kongl. Maj:t föreslagen att få 1,500 kronor och af Utskottet 1,200 kronor, således 280 kronor mindre; en underlöjtnant har nu 775 kronor och är af både Kongl. Maj:t och Utskottet föreslagen att få 600 kronor. Jag tillåter min fråga, i hvad fall flottans officerscorps kunnat göra sig förtjent af en löneförsämring; jag vågar betvifla, att så är händelsen, och kommer därför att anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Men innan jag slutar, måste jag fästa uppmärksamheten på det skäl, som af den ärade ledamoten af Stats-Utskottet blifvit framhållet för ett antagande af Utskottets förslag, nemligen att detta är af sådan beskaffenhet, att det icke kan genomföras, och att det därför blir nödvändigt att nästa år ett nytt förslag öfverlemnas till Riksdagen, hvilken såhunda ännu en gång får taga frågan under behandling. Jag vågar tro, att något starkare skäl mot bifall till Utskottets förslag, än att det icke kan tillämpas utan nödvändiggör en ny Kongl. Maj:ts proposition, kan man icke gerna finna. Jag ber således att, synnerligast på de utmärkta skäl, de värde representanterne från Stockholms län och Blekinge anført, få anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition, oaktadt deras yrkanden gifva i en annan riktning.

Grefve Mörner. Oscar: Ju längre man lefver desto mer får man lära, men lärdomen är icke alltid af det angenäma steslag. Jag tillstår att jag, i likhet med den siste ärade talaren, har mina betänkligheter vid ifrågavarande ärende. Da löneregleringsfrågan framlades för Riksdagen, trodde jag verkligen att meningen var att så ordna, att alla skulle erhålla en billig och lämplig aflöning, och således en förbättring emot det närvarande inträda, till bättnad för dem saken angick. Men hvad erfaravi? jo, att Stats-Utskottets förslag är så inrättadt, att om det antages, kan sådant endast ske under förutsättning att Riksdagen nästa år skall befalla en proposition om ändring i denna lönereglering och vidare att inom tre lönegrader löntagarne sannolikt icke skola komma att ingå på regleringen. Då vill jag fråga, om det kan vara lämpligt, att Riksdagen antager en lönereglering af den art, att man på förhand säger sig veta, att den icke kan komma att tillämpas? Kan man våga bygga på ett beslut, som skall fattas vid en annan riksdag. — Jag vill i anseende härtill erinra hurusom förra Riksdagen anslog lön åt en rättskemist på Sundhetskollégii stat. Dervid kom lönen genom ett förbiseende att fastställas till mindre belopp, än hvad vederbörande ansågo behöfligt, och i år har

Kongl. Maj:t begärt tillökning i denna lön. Men då svarades, att när lönen vore så nyligen fastställd på begäran af regeringen, så kunde billigtvis tillökning deri icke nu begäras. När så här skett, kan jag icke förstå, hvarför det icke kan ske på samma sätt äfven i detta fall; och så mycket mindre torde det vara skäl att bygga på gynsamna förespeglingar från Stats-Utskottets ledamöter, som dels dessa ledamöter ändock icke hafva Riksdagen i sin makt, och dels man i alla fall icke kan hafva full visshet att samma personer komma att nästa riksdag utgöra Stats-Utskottet.

Jag kan icke med någon egentlig sakkännedom bedöma dessa lönestater, men det inser jag, att en reglering, som ingenting reglerar, är ingen duglig reglering, och att de, som bygga på löften, icke bygga på någon fast grund, helst då man icke vet med hvad myndighet löfterna gifvas eller om de komma att honoreras.

Dessa mina betänkligheter har jag velat attala, på det jag åtminstone icke måtte kunna beskyllas för att hafva blundat för en sak, som jag tydligt inser; för öfrigt öfverlemnar jag åt sakkunnigare män att framställa de yrkanden, hvartill fog förefinnes.

Herr Montgomery-Cederhielm: Jag skall be att med några ord få bemöta Herr Mannerskantz' anförande, hvilket innehöll den starkaste anmärkningen mot förslaget, att nemligen Stats-Utskottet skulle hafva uppgjort en löneregeringsstat. Men så är icke helt och hållet förhållandet; ty, sasom synes af motiveringen i Utskottets betänkande sidan 6, har Utskottet «ansett sig böra begära och fått från vederbörande embetsverk emottaga stater för Kongl. flottans officers- och underofficerscorpser samt maskinist- och handtverksstater, upprättade i närmaste öfverensstämmelse med de aflöningsstater för arméns befäl och underbefäl, som vid nästlidet års riksdag fastställdes». Denna löneregering är således icke af Stats-Utskottet på fri hand uppgjord, utan har tillkommit på grund af de uppgifter, som erhållits från vederbörande embetsverk. I afseende på den orättvisa, som skulle uppstå genom antagande af Utskottets förslag, vill jag endast be att få fästa uppmärksamheten på nästa moment af ifrågavarande punkt, hvilket innehåller: «att de löntagare vid ifrågavarande corpser och stater, som äro försedde med ovillkorlig fullmakt, skola ega att vid sina nu varande aflöningsförmåner kvarstå, såvida de ej sjelfve önska att på ny stat ingå.»

Slutligen vill jag framhålla, att det i denna stund är af vigt att icke afvika från grunderna i den aflöningsstat, som nu är af Stats-Utskottet föreslagen; och detta med afseende å frågan om flottans och arméns pensionering. Det är just i denna stund af vigt att förevarande löneförslag afgöres, så att grunderna för pensioneringen derefter må rättas; hvarför den lilla anmärkning — ty någon stor vigt har den verkligen ej — som blifvit gjord i afseende på de lönetillägg, som möjligen kunna ifrågakomma,

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

synes mig vara af så underordnad beskaffenhet, att det är vida angelägnare att bestämma lönestaterna, på sätt Utskottet föreslagit; och då jag icke hört några anmärkningar, som kunnat rubba min åsigt om sjelfva saken, får jag tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Petre: Det är egentligen med anledning af den siste talarens uttalade åsigt derom, att de lönetillägg, som här blifvit ifrågasatta, skulle vara af så underordnad beskaffenhet, som jag begärt ordet. För statsverket är visserligen det ifrågavarande beloppet af föga betydelse, men jag kan icke medgifva att sådant är händelsen för de personer hvilkas löner det här gäller. då skilnaden mellan hvad en officer, t. ex. en kommandörkapten af 2:a klassen för närvarande har i inkomst och hvad han genom förslagens antagande kommer att erhålla, kan uppgå ända till 1,100 kronor, hvilket, enligt hvad chefen för Sjöförsvars-departementet upplyst, utgör en minskning i inkomsten af omkring tretio procent. Jag skall icke upptaga Kammarens tid med att utförligt framhålla min från Utskottet skiljaktiga åsigt i förvarande fall, utan ber endast att få tillkännagifva, att jag inom Utskottet slöt mig till de af Grefve af Ugglas här framställda förslag, hvarå jag trodde, att han skulle begära proposition. Om detta varit fallit, och genom bifall dertill ett beredskaps-tillägg blifvit gifvet såsom ersättning för den af Utskottet föreslagna nedsättningen i den fasta lönen, föreställer jag mig, att man skulle hafva vida större förhoppning att se frågan om flottans pensionering redan vid denna riksdag vinna sin lösning. Men då ett sådant förslag nu icke föreligger, samt jag för min del icke kan dela Utskottets åsigt, är jag benägen att understödja Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Sparre: Då jag deltagit i Utskottets behandling af denna fråga och understödt det af Utskottet framlagda förslag, ber jag att med några ord få nämna de skäl, som dervid varit för mig bestämmande.

Jag erkänner väl, att några fördelar böra särskildt beredas sjöofficerarne, emedan de måste vara beredda att när som helst inträda i tjenstgöring, men jag kan icke deraf finna något skäl att sätta den fasta lönen högre för dem än för arméns officerare, utan tror snarare att man i de särskilda lönetilläggen, dagaflöning och dietpenningar, bör bereda dem en sådan fördel. Detta har ock af Utskottet iakttagits, då sjöaflöningen blifvit föreslagen hälften högre än dagaflöningen i land, hvilken för flottan är föreslagen lika med för arméen.

Man har äfven yttrat att många sjöofficerare icke blifva kommanderade till tjenstgöring i land och således icke erhålla dagaflöning. Granskar man då den Kongl. propositionen, skall man finna, att af de högre graderna, 2 faggmän och 6 kommen-

dörer, icke mindre än 7 hafva sådan aflöning. Går jag till kommandorkaptensgraden, finner jag att af dessa, som till antalet äro 20, 16 hafva landtdagaflöning, 4 likväl endast under 240 dagar. Af kaptenerne, hvilka till antalet äro 53, åtnjuta 52 landtdagaflöning, 2 under 300 dagar och 4 under 240, men de öfrige under hela året. Jag tror således att det stora antal, som icke skulle hafva landtdagaflöning, är att söka i de lägre graderna, men der har bristen på officerare varit så stor, att det torde snarare förefinnas brist än öfverskott af officerare för fyllandet af de befattningar hvartill landtdagaflöning är uppförd.

Om jag ytterligare granskar, sjöofficerarnes löneformåner, finner jag att för liten uppmärksamhet blifvit fästad vid de åt flottans officerare anslagna dietpenningar, hvilka uppgå till icke så ringa belopp. Då det är foreslaget att sjöaflöningen skulle sättas hälften högre än landtaflöningen och en flaggman har i land 6 kr. i dagaflöning uppbär han således till sjös 9 kr. i dagaflöning och derjemte 15 kr. om dagen i dietpenningar, eller tillsammans 24 kr., hvilket belopp är 4 gånger så högt som det en kommenderad general åtnjuter. En kommendör har i land 5 kr. i dagaflöning, deremot till sjös 7 kr. 50 öre i dagaflöning och 10 kr. i dietpenningar, tillsammans 17 kr. 50 öre. Kommendörkaptenerna erhålla i land 4 kr. i dagaflöning men till sjös 6 kr. och i dietpenningar 8 kr., tillsammans 14 kr. Kaptenerne hafva till lands 3 kr., till sjös 4 kr. 50 öre i dagaflöning och 3 kr. i dietpenningar; då de äro fartygschefer ökas dessa till 3: 50 å 4 kr., således tillsammans 8 kr. å 8 kr. 50 öre. Slutligen åtnjuta subalternerna för landttjenstgöring 2 kr. och för sjötjenstgöring 3 kr. om dagen med 3 kr. i dietpenningar; således 3 gånger så mycket till sjös som i land.

Då jag för min del anser, att i de af mig uppgifna siffror för belopp af ifrågavarande emolument ligger ett skäl att gilla Utskottets förslag, får jag af afven sådan anledning påyrka bifall till detsamma.

Herr Hedlund: Det är naturligt, att, då Stats-Utskottet befinner sig emellan två Kamrar, af hvilka den ena företrädesvis bevakar embets- och tjänstemännens intresse och den andra i frågor af förevarande beskaffenhet visat sig utgöra den återhållande delen af representationen, Utskottet får en ganska svår ställning; och för min del har jag svårt att fatta, huru en sådan ställning skall kunna leda till något resultat, om man icke söker åvägbringa ett tillmötesgående eller, såsom man ofta hört det benämnas, en kompromiss. Det synes mig då vara ett riktigt och fosterländskt beteende att Stats-Utskottet under sådana förhållanden ställer sig i beröring med en departementschef och synnerligast med den, till hvilken man hyser förtroende, för att söka bringa saken till slut utan några brytningar, som måhända kunde leda till motsatsen mot hvad man åsyftat. De finnas,

*Lönereglering
för flottan.
(Forts.)*

Lön-reglering
för flottan.
(Forts.)

såsom det visat sig under debatten, som uti ogillandet af detta Stats-Utskottets bemedlande arbete vilja drifva sin loyalité ända derhän att de äro mera konungska än konungen sjelf. Det är också ett sätt att göra opposition, ty om Kongl. Maj:t är eftergifven, och man anser detta vara origtigt, måste man naturligtvis komma på den ståndpunkten, att man vill försvara Kongl. Maj:t mot konungen sjelf.

Ehuru anseende, att de ofantliga utgifterna till dessa båda hufvudtitlar böra återhållas, så vidt möjligt är, skulle jag dock icke tveka att bifalla hvad Stats-Utskottet i denna del jemkningsvis föreslagit; men skulle man vilja ställa frågan på en annan ståndpunkt genom att forcera saken vidare, ber jag blott att få hafva min röst öppen för den nedsättning i detta anslag, som deraf kan blifva en följd.

Hr Berg, Johan Theodor: Då jag fullkomligt delar de åsikter, som här blifvit uttalade af Herrar Wallenberg, Mannerskantz, Grefve Hamilton m. fl., skulle jag icke begärt ordet endast för att få detta antecknad i protokollet, om jag icke ansett mig särskildt uppfördrad dertill af ett yttrande, af en ärad talare från Örebro län, som uttalat sig i samma riktning som redan förut en annan ledamot af Stats-Utskottet, ehuru med större tydlighet än denne. Han yttrade, att Utskottets betänkande grundade sig på en promemoria från vederbörande embetsverk, och, såsom jag hört sägas, är det från Förvaltningen af sjöärendena, som dessa upplysningar kommit. Jag vågar tro, att detta embetsverk icke här kan anses såsom vederbörande; men, äfven om detta skulle kunna sägas, kan jag dock icke föreställa mig annat, än att detta embetsverk, till hvilket ingått begäran om en upplysning men med den röreskrift att löneförhållandena för flottan skulle jemkas till likhet med dem för arméen, icke gifvit en promemoria, hvars innehåll i dess helhet det ansett sig kunna obetingadt gilla, utan att det lemnat densamma endast såsom en upplysning eller beräkning.

Sedan jag begärde ordet, har den ärade representanten från Göteborgs och Bohus län yttrat, att Stats-Utskottets ledamöter stå i en ganska kinkig ställning, då de på ena sidan hafva mot sig denna Kammare, som hufvudsakligen skall försvara embets- och tjänstemäns intressen, och på den andra Andra Kammaren, som skall representera folkintresset. Jag tillåter mig att opponera mig emot en sådan uppfattning, då jag vågar hoppas, att äfven de embetsmän, som här finnas, yttra sig och rösta efter bästa öfvertygelse. Ätminstone böra vi, som ej tillhöra embetsmannaverlden, väl icke anses utgå från något mot folket fiendtligt intresse.

Jag inskränker mig till hvad jag redan yttrat och yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wallenberg: Grefve Sparre har talat om dietpenningarne och anført dem såsom ett skäl, hvarföre det skulle gå an att sätta den fasta lönen lägre. Jag tror för min del, att om Grefve Sparre ville taga närmare kännedom om förhållandena, han lätteligen skulle finna, att det icke blir möjligt för en fartygschef, huru litet fartyget än må vara, att på dietpenningarne göra någon sorts besparing. Kommer dertill, att han har familj, som måste lefva på sitt håll, tror jag, att det ännu mindre skall gå för sig att göra någon besparing på denna aflöning. Den tiden är länge sedan förbi, då sådant var möjligt.

Men det är icke detta som hufvudsakligen föranledt mig att nu taga till ordet, utan har jag egentligen blifvit uppkallad af Herr Montgomery-Cederhielms försök att afskudda Utskottet allt ansvar för det föreliggande förslaget, under påstående, att det skulle vara uppgjordt i Sjöförsvars-departementet. Med den saken förhåller sig så, att det endast är räknefrågan, hvilken såsom vederbort i Sjöförsvars-departementet blifvit löst; men de grunder, Utskottet här uppställt, äro föreslagna af Utskottet, och icke af Sjöförsvars-departementet. Ty i annat fall skulle man kunna tänka sig, att vi hade en Kongl. proposition ofvanpå bordet och en under bordet, och det är lyckligtvis icke förhållandet.

Grefve af Ugglas: Med anledning af hvad Herr Wallenberg sist yttrat, ber jag att få fästa hans uppmärksamhet på ett misstag, hvartill han gjorde sig skyldig. Om Herr Wallenberg är så god och jemför Kongl. Maj:ts proposition med det förslag af Utskottet, som här föreligger, skall Herr Wallenberg finna, att det icke är blott och bart en räknefråga, som är löst i sjöförvaltningen, utan att det yttrande, som från sjöförvaltningen erhöles, utgjorde svar på Utskottets förfrågan, huruvida det var möjligt att genomföra en reglering på de grunder. Utskottet uppställt, och på hvad sätt detta skulle kunna ske. Här se Herrarne t. ex., att i Kongl. Maj:ts proposition finnas två löjtnantsgrader, hvaraf den ena eller 1:sta klassen innehåller 25 officerare, och den andra innehåller 18. För möjligheten att göra en förändring i hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende å löjtnanternes aflöning, framhölls såsom nödigt att sätta den fasta lönen för dem alla till lika högt belopp, som blifvit ifrågasatt för första löjtnantsgraden vid armén. Går jag till underofficerarne, så hade Kongl. Maj:t föreslagit, att en flaggunderofficer skulle erhålla 960 kronor i fast lön och 1 krona i dagaflöning. Utskottet ansåg, att den fasta lönen för flaggunderofficerare icke borde bestämmas högre än för fanjunkare — motsvarande befälsgrad vid armén — och föreslog en nedsättning af den fasta lönen för flaggunderofficer till 720 kronor. Då svarades af sjöförvaltningen, att en sådan nedsättning endast var möjlig under förutsättning att dagaflöningen sattes något högre, att derjemte en förhöjning i dagaflöningen bestämdes för tjenstgöring på sjön. Det är således icke blott och bart

Lönerreglering
för flottan.
(Forts.)

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

en räknefråga, som blifvit af sjöförvaltningen löst, utan den har äfven yttrat sig om de smärre jemkningar, som skulle kunna göra det möjligt att vid regleringen tillämpa en annan grund, än den Kongl. Maj:ts förslag innehåller, och Utskottet har icke gjort något annat än att det med ledning af de upplysningar och förslag, som från sjöförvaltningen kommit Utskottet tillhanda, byggt på den allmänna grund. Utskottet för regleringen uppstått

Det andra svaret, jag har att gifva, är till Grefve Sparre. Jag anhåller nemligen att få fästa hans uppmärksamhet derpå, att hvad han anförde i afseende på det fåtal, som icke skulle komma i åtnjutande af dagaflöning, grundade sig till en del på ett misstag. Då han, med ledning af den vid Kongl. Maj:ts proposition fogade tabell litt. I, beräknade landtdagstjenstgöringen för ett antal af 53 kaptener, förbisåg han, att deri ingår icke allenast det antal befäl, som för närvarande står qvar i flottan, utan äfven reservbefälet. Antalet i flottan qvarstående kaptener är emellertid endast 40, och i det antal 51, hvartill Grefve Sparre beräknade de kaptener, som åtnjuta dagaflöning, ingå 30 eller 31, hvilka tillhöra reservstaten. Rätta förhållandet blir således, att af de kaptener, som för närvarande finnas vid flottan, icke mer än ungefärligen halfva antalet har landttjenstgöring. Jag har ansett mig böra meddela denna upplysning, dels för sjelfva sakens skull, och dels för att fria mig sjelf från den beskyllning man eljest skulle kunna göra mig, att jag hade lemnat en oriktig uppgift, då jag i ett föregående anförande påstod att ungefär halfva antalet af flottans kaptener åtnjuter dagaflöning för tjenstgöring i land.

Hvad sjelfva saken angår, vill jag nu icke yttra något annat, än att jag kan vara med om att helt enkelt afslå Kongl. Maj:ts proposition och uppskjuta frågan till nästa riksdag under förutsättning att ett löneregleringsförslag, hvilande på principen af likstälhet mellan dem, som stå i samma grad vid flottan och vid arméen, då kunde komma till stånd. Jag är med om Utskottets förslag under förhoppning, att den ojemnhet i detta hänseende, som nu förefinnes, skall blifva till det väsentligaste afhjelpat, men jag kan icke vara med om Kongl. Maj:ts förslag, emedan de lönetillägg, som der iträgasatts, skulle tillkomma icke blott dem, som till följd af en trägnare tjenstgöring kunna vara dertill berättigade, utan äfven andra, hvilka derigenom utan all anledning skulle erhålla en högre lön, än som under motsvarande förhållanden tillkommer deras vederlikar vid armén. Jag kan slutligen icke vara med om Kongl. Maj:ts förslag, derföre att från och med den stund, man antager detsamma, har man afklippt frågan om pensioneringen.

Således har jag här att välja, icke emellan Kongl. Maj:ts förslag och Utskottets, utan emellan afslag och Utskottets förslag; och då i allt fall Andra Kammaren redan med 116 röster mot 58

bifallit Utskottets förslag, tror jag icke, att man kan komma längre vid denna riksdag än att bifalla detta förslag.

*Lönereglering
för flottan.
(Forts.)*

Grefve Mörner, Axel: Då jag vid den nu föredragna punkten icke blifvit antecknad såsom reservant, anhåller jag att få inför Kammaren tillkännagifva, att jag inom Utskottet anslutit mig till den af Grefve af Ugglas och Herr Petre uttalade åsigt, att åt flottans officerare borde beredas en högre lön än som här blifvit af Utskottet föreslagen.

Herr Mannerskantz: Jag anhåller att få svara några ord på hvad den ärade representanten från Nerike nyss yttrade. Han erkände rättigheten af det skäl, som jag i mitt sista anförande framstälde; men han ville påstå, att skålets kraft förminskades derigenom, att Utskottet sjelf icke hade gjort upp det förslag till reglering af flottans löner, som nu blifvit framlagdt, utan att detta på Utskottets begäran blifvit gjordt i ett embetsverk. Jag får säga, att jag skulle mycket hellre hafva tagit emot ett förslag, som varit uppgjordt af Utskottet sjelft; ty derigenom hade åtminstone icke en af de viktigaste grundsatser som i vårt samhällslif böra fortfara att få gälla, blifvit för nära tradd. Jag kan för min del ej annat finna, än att det i ett konstitutionellt samhälle måste vara ett af de mest anmärkningsvärda tilltag, då ett Utskott, med förbigående af vederbörande departementschef, går in till ett honom underordnadtt embetsverk och begär utarbetandet af ett förslag, som står i strid med det af departementschefen och den Regering han tillhör förut framlagda. Mig förefaller det, som om alla öfriga tvistepunkter, i afseende å Stats-Utskottets förslag, om de äfven i och för sig kunna vara ganska väsentliga, i jemförelse med denna falla till intet. — I afseende på hvad den ärade talaren från Westergötland yttrade, ber jag att få säga att han gaf mig ett nytt skäl för olämpligheten och oantagligheten af Utskottets förslag. Han gjorde nemligen några häntydingar på den verkan, som den förhöjda dagafföningen under tjänstgöring på sjön skulle medföra. Denna tillökning uppgår verkligen för flaggmän till 3 kronor, men minskas sedermera proportionsvis för hvarje lägre tjänstegrad ända ned till en krona. Följden häraf blifver naturligtvis den, att tillökningen egentligen kommer dem till godo, som icke hafva behof deraf, medan den deremot för de lägre graderna betyder så godt som intet relativt till den stora förlust de göra. Ty om en löjtnant blir kommanderad på sjön i 90 dagar, ger den ökade sjöafföningen honom blott en vinst af 90 kronor, medan han genom Utskottets afkortning å lönen gör en förlust af 270 kronor. En representant från Göteborg talade om nödvändigheten att hushålla med statens medel, och han kallade det ofosterländskt och oförståndigt, att man klandrade sådana kompromisser som leda dertill. Oafsedt de starka uttryck han använde måste jag påpeka, att han i sin uppfattning af frå-

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

gan såsom en ren besparingsfråga gör sig skyldig till en liten missräkning. Den föreslagna förhöjningen i dagaföningen kan hafva till påföljd att det uppkommer en fullt ut lika så hög — om ej högre — slutssumma som den af Kongl. Maj:t ifrågasatta, endast med den skillnaden att hela löneanslaget fördelas på annat sätt och det uppstår en minskning i aföningen för de lägre graderna, men en tillökning för de högre. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Skogman: Med anledning af den beskyllning, som den siste talaren rigtade mot Utskottet, att det i sitt tillvägagående för utarbetandet af de framlagda staterna skulle hafva förbisett alla lagliga former, så anhåller jag endast att få nämna, att Utskottet i detta afseende vänt sig till den ledamot af Statsrådet, som af Kongl. Maj:t fått i uppdrag att meddela Riksdagen de upplysningar, som för dess arbete kunde vara erforderliga. Om sedan denne Statsrådsledamot för ändamålets vinnande vänt sig till Förvaltningen af sjöärendena, så torde väl deruti icke ligga något, som kan läggas Utskottet till last.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels att Kammaren, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, för så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, skulle bifalla samma framställning oförändrad, gjordes propositioner å dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå och efter det proposition på bifall till momentet förnyats samt på onahanda sätt besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande. Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den som bifaller momentet *a* i 1:sta punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren Utskottets förslag, för så vidt detsamma skiljer sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, och bifaller samma framställning oförändrad.»

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit såhunda:

Ja — 64.

Nej — 58.

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)*Mom. b.*

Bifölls.

Mom. c

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: Mot den nu föredragna punkten har jag en anmärkning att göra, som väl egentligen rör endast själfva redaktionen af densamma, men som dock torde vara nödvändig att iakttaga för att förekomma allt missförstånd. Kongl. Maj:t har föreslagit, att denna skyldighet för officer och underofficer att i vissa fall taga afsked ur tjensten skulle inträda, då han uppnått den lefnads- och tjensteålder, som berättigar honom till såväl pension som fyllnadspension. Utan att Utskottet synes vilja häri göra någon ändring, säger nu Utskottet i sin motivering, att »i afvaktan på pröfningen af Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag, angående flottans pensionering, torde ej böra särskildt angifvas, att pensionsförmånerna skulle delas i pension och fyllnadspension, helst uttrycket »pension» läret kunna anses innefatta samtliga pensionsförmåner.» Just därför att uttrycket »pension» kan innefatta samtliga pensionsförmåner, skulle genom den af Utskottet föreslagna redaktionen den följden kunna uppkomma, att en officer eller underofficer ansågs skyldig att taga afsked, så snart han blifvit berättigad till den lägsta pensionen, hvilket icke är meningen. Om man deremot använde uttrycket »pension jemte fyllnadspension», skulle deraf aldrig någon villrådighet kunna uppstå, äfven om flottans pensionsväsende en gång blefve så ordnad, att det icke komme att finnas både pension och fyllnadspension. Jag tillåter mig därför hos Herr Talmannen anhålla om proposition dera, att i förevarande moment efter ordet »pension» insätts orden »jemte fyllnadspension».

Grefve af Ugglas: Såsom det torde framgå af det citat ur Utskottets betänkande, som Herr Statsministern nyss uppläste, är verkligen skälet, hvarför Utskottet ur förevarande moment utslutit ordet *fyllnadspension*, det att Utskottet icke velat genom dess ditsättande taga på hand ett sätt för pensioneringen, som ännu icke blifvit antaget. Herrarne känna alla, att i afseende på arméens och flottans pensionering föreligger i Kongl. Maj:ts förslag den skilnaden, att arméens pensionskassa skulle öfverlemnas till statsverket och staten ombesörja hela pensioneringen, medan deremot flottan skulle bibehålla sin pensionskassa och sjelf ombesörja två tredjedelar af pensioneringen, hvaremot det felände skulle under namn af fyllnadspension utgå från statsverket. Hade man nu redan i den förevarande punkten talat om dessa fyllnadspen-

Lönereglering
för flottan.
(Forts.)

sioner, så ansåg Utskottet, att man på förhand onödigtvis tagit på hand, att pensionsväsendet verkligen skulle blifva så ordnad som föreslaget blifvit. Någon olägenhet af att använda endast ordet *pension* torde väl så mycket mindre förefinnas, som det ligger i Kongl. Maj:ts skön att pröfva huruvida han anser lämpligt, att officer äfven vid den lägre tjänsteålder, hvarom Herr Statsministern talade, må taga afsked eller icke. Är nu Kammaren af den åsigten, att det ifrågavarande ordet bör sättas in i detta moment, så ligger det naturligtvis icke något ondt deri. Följden blifver endast, att, om Kongl. Maj:ts proposition i afseende på grunderna för flottans pensionering icke af Riksdagen godkännes, får uttrycket lof att ändras. Om man skulle hafva använt samma uttryck, som blifvit begagnadt i fråga om arméen, så hade man bort sätta *full pension*, men detta ord förekommer icke i förslaget till flottans pensionering. Jag vill icke direkt sätta mig emot det framställda ändringsförslaget; saken är i min tanke icke af någon synnerlig betydelse. Jag har endast velat framhålla det skäl, som föranlett Utskottets hemställan i detta afseende, eller att Utskottet ansett det mindre riktigt att genom ordets intagande förutsätta såsom gifven en sak, som ännu icke blifvit af Riksdagen afgjord.

Herr von Geijer: Jag ber att få instämma i den förste ärade talarens uppfattning af denna fråga. Det kan i min tanke icke vara tu tal om, att genom båda de i fråga varande ordens införande i momentet saken blifver tydligare och klarare och utan någon tvetydighet, äfven om Riksdagen sedermera fattar något beslut, hvarigenom ordet »fyllnadspension» blefve öfverflödigt. Hvad man menat med dess upptagande är ju i alla fall tydligt, och individens rätt blifver alltid på sådant sätt bättre bevarad. Deremot måste jag på det högsta motsätta mig en sådan åsigt, som den siste talaren uttalade, då han förklarade, att saken vore af mindre betydelse, emedan Kongl. Maj:t, om det sattes i fråga, att en officer eller underofficer vore pliktig att afgå ur tjensten, äfven om han endast vore berättigad till en lägre pension, i alla fall kunde låta honom fortfarande tjena kvar, om Kongl. Maj:t funne det lämpligt. Här är ju icke fråga om Kongl. Maj:ts makt eller befogenhet i detta afseende, utan om undersåtens rätt; och på grund häraf tillåter jag mig att instämma i den första talarens yrkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Hr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till momentet och dels detsammans antagande med införande af orden *jente fyllnadspension* efter ordet *pension*; framställdes först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på detsammans antagande med ofvanberörda ändring, hvilken proposition med ja besvarades.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje Punkten.

Båtsmanshåll-
lets sättande
på vakans.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag tillåter mig blott att fästa uppmärksamheten derpå, att Riksdagens beslut i förevarande punkt må blifva hvilket som helst, antingen en skrifvelse till Kongl. Maj:t eller icke, läser frågan om båtsmanshållets sättande på vakans i alla fall komma ungefär vid samma tid till afgörande. I det af mig afgifna underdåniga memorial, som är bitogadt den Kongliga propositionen, finnes den åsigt uttalad, som jag hyser rörande denna fråga i hvad den afser flottan; och det lär väl icke kunna förefinnas något tvifvel derom, att från flottans synpunkt, det vore särdeles nyttigt, om hela båtsmanshållet blefve ersatt genom annan stamtrupp. Men jag har dervid tillika förklaradt, att för att detta skall kunna sättas i verket, är det nödvändigt, att skeppsgosseinstitutionen utvidgas, och sedan detta skett, är det vidare naturligt, att de frön, man der utsått, måste växa upp och mogna, innan man kan låta dem inträda i båtsmännens ställe.

Här förekommer vidare en annan omständighet, som har ett icke obetydligt inflytande på denna fråga, nemligen huru den materiel skall se ut, hvarpå flottan skall bygga sin styrka. I det nämnda underdåniga memorialet förekommer en redogörelse för, huru olika certer fartyg förhålla sig till hvarandra i afseende på kostnaden. En af de för denna frågas afgörande väsentligaste faktorerna ligger deruti, att, om man har en kraftigare materiel, behöfves till dess skötande mindre folk, men skall man bygga på en svagare materiel, så behöfver man dertill mycket mera folk. Der har t. ex. blifvit upplyst, att ett snabbgående bepansradt fartyg kräfver såsom bemanning omkring 170 man, och om man i afseende å krigsduglighet skulle jmföra ett sådant fartyg med fyra opansrade kanonbåtar, hvilka till kostnaden ungefär motsvara detsamma, så finner man, att det bepansrade fartyget kräfver blott hälften så mycket folk som de fyra kanonbåtarna. Af detta exempel inses lätt, huru viktigt det är, att frågan om materielen är afgjord, innan någon viktigare omorganisation företages i afseende å manskapet, och förrän någon klarhet vunnits i det hänseendet, torde man icke heller med allvar kunna tänka på båtsmanshållens sättande på vakans.

Grefve Mörner, Axel: Då denna fråga förevar inom Utskottet, yrkade jag afslag å den väckta motionen om aflåtande af en underdånig skrifvelse rörande båtsmanshållets sättande på vakans. Hade jag följt min egen smak, skulle jag ovilkorligen tillstyrkt en sådan skrifvelse; ty då jag har den förmånen att vara rothållare för åtskilliga båtsmän, så vore det utan tvifvel för mig det

*Båtsmanshå-
lets sättande
på vakans.
(Forts.)*

angenämaste att få båtsmansnumren satta på vakans och att siippa utgöra effektiv rotering. Men under för handen varande förhållanden kan jag ur det allmännas synpunkt icke finna nyttigt eller önskligt, att en sådan åtgärd vidtages. Vi hafva att inom kort och måhända till en kommande riksdag vänta ett förslag om organisationen af landtförsvaret, och vi hafva vid föregående tillfällen, då denna fråga varit före, sett det ifrågasättas att till förstärkning af landtarméen använda båtsmansrotarne. Då man icke känner hvilka förslag som framdeles kunna komma att i detta ämne framställas, torde det vara för tidigt att nu och förrän en allmän reglering af indelningsverket företages besluta båtsmanshållets sättande på vakans. Jag tror, att ett sådant partielt upplösande af indelningsverket vore att försvara frågan om försvarsväsendet i dess helhet, och att det derföre torde vara ändamålsenligare och bättre att tills vidare låta det förblifva med båtsmanshållet såsom hittills. Jag anser det också öfverflödigt att till Kongl. Maj:t ingå med en skrifvelse i detta ämne, enär af bilagorna till Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof tydligen framgår att Kongl. Maj:t redan fäst sin upmärksamhet vid frågan om båtsmanshållets sättande på vakans, hvarom Riksdagen också förut till Kongl. Maj:t aflåtit skrifvelse. Da man således kan antaga, att vid den tidpunkt då Kongl. Maj:t finner sådant lämpligt och tjenligt, förslag i hvad som rörer denna fråga icke läser från Kongl. Maj:ts sida uteblifva, kan jag för min del icke anse behöfligt för Riksdagen att nu på grund af en enskild motionärs framställning ingå till Kongl. Maj:t med en dylik skrifvelse, hvilken också blifvit af Chefen för Sjöförsvarsdepartementet här förklarad öfverflödig. Jag anhåller derföre om afslag å Utskottets framställning i denna del.

Herr vice Talmannen: Då äfven jag är antecknad såsom reservant vid denna punkt, anhåller jag att få förena mig i det anförande, som af den siste talaren afgifvits, och jag gör detta så mycket hellre som enligt de upplysningar Chefen för Sjöförsvarsdepartementet nu lemnat, det visar sig att åtminstone för närvarande den här ifrågasatta skrifvelsen icke skulle till någon egentlig åtgärd föranleda. Det har icke i den Kongl. propositionen ifrågasatts att någon ytterligare vakanssättning af båtsmanshållet skulle nu ega rum, och att på en enskild motionärs förslag derom göra en framställning till Kongl. Maj:t skulle endast vara ett slags opinionsyttring, som jag tycker kunde åtminstone för det närvarande få anstå. Jag anhåller således om afslag på Utskottets nu förevarande förslag.

Herr de Maré. Gustaf: Jag anhåller endast att med åberopande af de skäl, som af Grefve Mörner blifvit andragna, få hos Herr Grefven och Talmannen begära proposition på afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Ekman, Carl: Efter den förklaring, som Chefen för Sjöförsvarsdepartementet här afgifvit, att, vare sig någon skrifvelse af Riksdagen blir beslutad eller icke, frågan om båtsmanshällets försättande på vakans kommer att lika snart blifva föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, så anser jag för min del att det icke kan ligga mycken vigt på hvad Kammaren i afseende å den föredragna punkten kan komma att besluta. Men då två ledamöter af Stats-Utskottet här uppträdt och redogjort för de skäl, som förmått dem att inom Utskottet yttra sig emot den föreslagna skrifvelsen, torde det icke vara ur vägen att också från den andra sidan angifvas några skäl, hvarför Utskottets majoritet ansett sig böra tillstyrka aflåtandet af en så beskaffad skrifvelse. Hvad hvar och en af de utskottsledamöter, hvilka instämt i Utskottets förslag i den delen tänkt, det kan jag naturligtvis icke göra reda för, men hvad som varit min egen uppfattning har jag ansett vara för mig en pligt, då jag biträdt Utskottets förslag, att här tillkännagifva, och det är hufvudsakligen att jag ansett det för flottans duglighet vara af vigt att båtsmanshället utbytes mot någon annan corps. Jag har också förestält mig att det icke skulle vara alldeles utan betydelse för Kongl. Maj:t att genom en sådan skrifvelse få kännedom om de åsikter, som i det fallet göra sig inom Riksdagen gällande, och att Kongl. Maj:t skulle på ett sådant uttalande från Riksdagens sida kunna bygga en förhoppning om Riksdagens bifall till de framställningar, som Kongl. Maj:t kunde komma att afgifva i syfte att den yrkesskicklighet, som är af så stor vigt hos truppen, skulle bättre kunna viinnas än genom den närvarande båtsmansinstitutionen.

Jag vill nu icke framställa något yrkande, utan har blott velat nämna att detta utgjort det skäl, hvarföre jag trott det kunna vara lämpligt att aflåta en sådan skrifvelse, som här är i fråga.

Grefve Hamilton: Vid behandlingen af fjerde och femte hufvudtitlarne anser jag att det väsentligaste man har att tillse är, att vi dock slutligen måtte erhålla *något* försvar. Hade således Chefen för Sjöförsvarsdepartementet här förklarat att han lade någon vigt derpå att Regeringen från Riksdagens sida finge ett stöd för sina blifvande förslag om båtsmanshällets sättande på vakans, så skulle jag mycket tvekat om icke Utskottets skrifvelseförslag borde bifallas. Jag är nu så mycket gladare att kunna, alldeles fri från hvarje hänsyn till sjöförsvarets fordringar, bestämma min röst i frågan, och jag gör detta i den rigtning, att jag förenar mig med dem, som yrkat afslag. Utskottet har gått så långt att det ansett sig böra sammanbinda frågan om flottans materiel med arméens organisation. Det synes mig då vara en inkonsequens att icke finna det nödigt att i någon måtto sammanbinda frågan om arméens organisation med den om båtsmanshället, hvilket sednare likväl i föregående arméorganisationsförslag varit ifrågasatt att

*Båtsmanshål-
lets sättande
på vakans.
(Forts.)*

tagas i beräkning vid ett ordnande af landtförsvaret. Nu tror jag för min del visserligen icke att ett sådant användande af båtsmanshållet kommer att ega rum; men för den, som önskar att hafva fullt fria händer i afseende å det blifvande landtförsvaret kan det icke vara skäl att afskära sig en eller annan möjlighet att äfven använda båtsmanshållet, om Kongl. Maj:t skulle anse det för landet nödigt eller nyttigt. Då således ingen vigt nu ligger på, att en sådan skrifvelse afgår, och det i allmänhet synes mig vara olämpligt att Riksdagen till Kongl. Maj:t afskickar alldeles likgiltiga skrivelser, anhåller jag om afslag å detta Utskottets förslag.

Herr Nordenfelt, L. M.: Jag vill endast gent emot den ärade Ordföranden i Stats-Utskottet fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att flottan kan befrias från båtsmanshållet utan att detta ställes på vakans.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder endast yrkats afslag å den förevarande punkten, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllö med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

4:de punkten.

Bifölls.

5:te och 6:te punkterna.

Lades till handlingarne.

7:de punkten.

Bifölls.

8:de punkten.

Mom. a.

Bifölls.

Mom. b.

Grefve Hamilton: Då Utskottets tillstyrkan i denna punkt öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts proposition, har jag icke något yrkande att göra, men vill likväl hafva reservationsvis uttryckt

min farhåga att om sjökrigsskolan skall åtnöjas med lärare, hvilka finna sig tillfredsställda med att efter 20 års tjenstgöring uppnå en lön af 2000 kronor, undervisningen i denna skola icke kommer att motsvara hvad den för närvarande är, och de stora anspråk, som på sjöofficerarne i allmänhet ställas.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölles.

9:de — 23:dje punkterna.

Bifölles.

24:de punkten.

Mom. a.

*Anslag till
byggnad för
Sjökrigsskolan.*

Herr de Maré, Gustaf: Visserligen torde, hvad jag nu tänker taga mig friheten andraga, komma under Litt. B., men jag tillåter mig i alla fall att här göra några anmärkningar. Vid motiveringen af det tillstyrkande, hvartill Utskottet kommit, säger Utskottet, att vid granskningen af det uppgjorda förslaget till ny byggnad för sjökrigsskolan, afsedd att uppföras på Skeppsholmen, Utskottet, likasom Förvaltningen af sjöärendena, i dess den 30 November 1875 afgifna utlåtande i ämnet, fästat uppmärksamhet dervid, att boställslokalerna synta vara rymligare tilltagna, än behovet kräfver, och med anledning deraf gör Utskottet under Litt. B. den framställning, att afseende i främsta rummet måtte fästas dervid, att det egentliga ändamålet med byggnaden blir uppfyllt och att boställslokalerna må till det nödvändigaste inskränkas. Orsaken hvarför jag nu härom yttrar några ord, är att det temligen allmänt säges, att den ritning, som ligger till grund för den ifrågasvarande byggnaden, skulle upptaga första och egentliga våningen till boställsrum och att i en entresolvåning blifvit förlagda de för undervisningen afsedda lokaler, ett förhållande, som jag icke vet, huruvida det är sant, men som, om så vore händelsen, torde böra tagas i betraktande vid beviljandet af sjelfva anslaget, ty det skulle svårligen efter min åsigt vara skäl att bevilja detta anslag, om det skulle på det sättet användas. Jag önskar derför, innan punkten A. bifalles, att upplysning derom må lemnas. Man har sagt till och med att i första våningen icke mindre än 12 rum och kök skulle vara afsedda till boställsrum, under det att undervisningslokalerna skulle inredas i en entresolvåning. Jag vill derför utbedja mig att derom få upplysning, och då jag sett att Chefen för Sjöförsvarsdepartementet begärt ordet, tager jag för gifvet att så kommer att ske.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af den siste talarens anförande får jag äran yttra, att ritningarne till

*Anslag till
byggnad för
Sjökrigsskolan.*

sjökrigsskolans nya byggnad ännu icke blifvit af Kongl. Maj:t pröfvade, och att det förslag till byggnad, hvarom den värde talar-
ren här yttrat sig, sannolikt torde vara den ritning, som afser en
förändring af en äldre byggnad. Äfvenså tror jag mig kunna
lofva, att vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t allt möj-
ligt afseende blifver fästadt vid att undervisningslokalerna blifva
så höga, rymliga och ljusa som förhållandena medgifva.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölls.

Mom. b.

Bifölls.

25:te punkten.

Bifölls.

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.*

26:te punkten.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Om jag skulle säga, att jag vid genomläsandet af Utskottets betänkaude, i hvad det rörer denna punkt, gjort det med icke alldeles odelade känslor, torde ingen kunna förtänka mig detta. Början till den motivering, som Utskottet å sidan 2 anført, har icke kunnat annat än hos mig väcka en hög grad af tillfredställelse så till vida, att det hufvudsakliga ändamålet, som jag afsett, då jag inför Kongl. Maj:t föredragit ett förslag, behandlande de hufvudgrunder, på hvilka jag anser försvaret till sjös böra hvila, vunnits, då Utskottet erkänner att det alltid måste betraktas såsom en synnerlig fördel, att vid pröfningen af hithörande anslagsfrågor Riksdagen har full kännedom ej mindre om det mål, på hvars ernående sträfvandena ansetts böra riktas, än äfven om sjelfva grunddragen af den plan, som för fullföljden af dessa sträfvanden blifvit uppgjord. När jag vid remissen af den Kongl. propositionen hade ordet, sökte jag nemligen fästa uppmärksamheten derpå, att *hufvudafsigten* med memorialet vore, att man skulle få det mål tydligt och klart angifvet, hvar-
effer man borde sträfva; och att äfven Utskottet för sin del erkänt att målet bör sökas i den riktning, jag angifvit, har jag af ingressen funnit anledning tro. Men denna fördel, som Utskottet erkänt och som jag äfven hoppas att Riksdagen må vidhålla, är likväl icke den enda. Denna plan var äfven afsedd att medföra en annan och kanske lika vigtig fördel, den nemligen, att vapnets män skola, derest Riksdagen lemna planen detta erkän-
nande, mera än hittills hafva tillfälle att arbeta i den rätta rikt-
ningen. Det skall gifva dem ökade krafter i deras ansträngningar att uppbringa sjöförsvaret till dess rätta ståndpunkt. Häre har jag sålunda icke haft skäl till andra känslor, än dem af belä-

tenhet. Men när jag kommer litet längre i motiveringen hafva dessa mina känslor blifvit något grumlade — grumlade därför, att jag anser att om man har målet klart för sig, dit man vill gå, man icke bör hysa några betänkligheter att anvisa de måttliga medel, som dertill kunnat finnas erforderliga. Utskottet har visserligen sagt, att det icke ansett det vara lämpligt att ingå i någon närmare pröfning eller bedömande af de hufvudgrunder, som Chefens för Sjöförvarsdepartementet memorial innehåller, men detta har icke heller af Kongl. Maj:t blifvit förutsatt. Utskottet hade såhunda, efter mitt förmenande, kunnat, om det varit fullt konsekvent, äfven tillstyrka beviljandet af hela det af Kongl. Maj:t begärda anslag; men jag kan finna, att Utskottet möjligen har haft någon särskild anledning att icke vilja föra frågan längre i närvarande stund, än Utskottet här har gjort. Utskottet har nemligen sagt, att så länge landtförvarsfrågan står på dagordningen, och innan den komité, åt hvilken Kongl. Maj:t lemnat förtroendet att utreda den finansiella ställningen, icke inkommit med sitt betänkande, Utskottet ansett det vara för tidigt att taga denna fråga i ompröfning. Vore frågan verkligen att pröfva departementschefens förslag, då vore ju detta resonnement fullt riktigt, men är detta icke frågan, kan jag icke heller finna att deri ligger något skäl för Utskottet att icke tillstyrka hela den begärda summans anvisande. Är detta någon missuppfattning å min sida, eller har Utskottet missuppfattat hvad Kongl. Maj:t i detta fall afsett, så torde väl någon upplysning och rättelse derutinnan kunna vinnas. Under annan förutsättning kan jag icke se någon annan logisk följd eller slutsats af ingressen, än att Utskottet borde hafva tillstyrkt beviljandet af de medel, som Kongl. Maj:t begärt.

Måhända finnes det äfven ytterligare något skäl, som kunnat bidra till detta Utskottets beslut? Jag åsyftar naturligtvis frågan om ändamålsenligheten i vissa delar af den fartygsmateriel, som i departementchefens memorial framhålles såsom den efter hans förmenande lämpligaste för våra förhållanden. Jag ledes till denna uppfattning deraf, att man, både man och man emellan och inom den allmänna pressen, sett den ifrågasatta fartygsmaterielen för det rörliga kustförsvaret så ytterst olika bedömd. Det må med anledning derutaf tillåtas mig att, då jag för min del anser, att allt, hvad i det fallet blifvit anfördt emot den oförmålda fartygscerten, kan fullständigt vederläggas, försöka i hufvudsakliga delar bemöta hvad som blifvit sagdt.

Den första hufvudinvändningen, som man skulle kunna anse vara gjord, är den, att man tror att pansaret skall komma att bortläggas. Hvarför tror man då detta? Jo, därför att möjligheten att skaffa utmärkta kanoner icke synes hafva några gränser. Men om pansaret äfven hos andra nationer skulle tagas bort, tror jag, att vi just deri hafva en orsak, som jag straxt skall nämna, att behålla pansaret hos oss. Jag tror dock icke det kommer att tagas bort någonstads, och skälet härtill är, att det är pansarets

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

tjocklek som betingar kanonens kraft. En 16 tums kula, som utslungas af en 81 tons kanon, verkar på ett *icke* bepansradt fartyg mindre förstörande än en 16 tums kula, som utslungas af en slätborrad kanon, sådan t. ex. som den amerikanska. Följden är naturligtvis den, att om man tager bort pansaret, kanontillverkningen går tillbaka och att man använder svagare kanoner, som ju då vore för ändamålet de dugligaste. Skulle så blifva förhållandet, finnes det ju en gifven öfverlägsenhet hos den, som hade pansaret kvar.

Man har vidare sagt, att det pansar, som man velat sätta på ett fartyg af den cert, jag tagit mig friheten att föreslå såsom särdeles duglig, skulle vara otillräckligt. Detta pansar, mine herrar, genomskjutes för närvarande icke på längre afstånd af några andra kanoner, uppställda om bord på fartyg, än af den engelska 35 tons kanonen, den ryska 40 tons kanonen och den tyska 30½ centimeters kanonen. Dessa äro de enda tre kanoner, som på 2.000 fots afstånd genomskjuta 33 centimeterspansar. På närmare håll eller 500 fot komma i räkningen bland kanoner, som genomskjuta detta pansar, en tysk 28 centimeters kanon, en engelsk 25 tons kanon samt vår 27 centimeters kanon. Jag tror därför att man efter nuvarande förhållanden kan anse, att 11 tums pansar på ett fartygs sida är fullt tillfredsställande. —

Vidare säger man, att kanontillverkningen går så mycket framåt, att man kan reducera kanonens vikt och ändå slunga ut en kula, som är lika vigtig, och jag har äfven sett detta åberopas i tryck, då det sagts, att Krupp i Tyskland konstruerar kanoner som, ehuru de äro lättare än de engelska 81 tons kanonerna, hafva lika kraft. Förhållandet dermed är, att deras artillerikraft visserligen är lika, men att skilnaden i deras tyngd icke är så betydlig, ty den tyska 35½ centimeters kanonen, som detta skulle afse, väger dock 110½ gånger kulans vikt, under det att den engelska 81 tons kanonen väger 157 gånger kulans vikt. Detta är således hela affären, och det är ju tydligt, att naturlagarne icke medgifva att man kommer mera än ett visst stycke i det atseendet: också finnes icke någon kanon, som väsentligen i vikt understiger 100 gånger kulans vikt. När man således vill hafva kulan utslungad med en sådan kraft, att den skall kunna genomtränga 11 tums pansar, måste kanonen hafva en betydlig vikt, som återigen, för att kanonen må kunna uppställas på en sådan platform, att den under sjögång skall kunna användas, erfordrar så stora fartyg, att jag icke tror, att på det området, der vi väl företrädesvis skulle använda våra bepansrade sjögående fartyg, de der skulle kunna uppträda.

En invändning har gjorts, som utan tvifvel vore af den största vikt, derest den vore riktig, nemligen, att fartyg af denna konstruktion icke skulle kunna passera Kalmarsund. Den eller de, som uppgifvit förhållandet vara detta, klandrar jag icke på något sätt, emedan de dertill varit fullt berättigade, enär lotsarne i Kalmar-

sund icke ega rättighet att taga fartyg med större djupgående än 15 fot derigenom, alldenstund den ränna, som dessa fartyg skulle begagna för att genomgå sundet, icke är så upprickad, att det för närvarande kan ske. Skalet härtill ligger åter deri, att det är först under sista sommaren, som Kalmarsund undergått den uppmätning, hvarigenom man kommit till öfvertygelse om, att till och med 20 fots fartyg kunna genomgå sundet. Jag har här med mig den mätningsskarta öfver Kalmarsund som utvisar detta förhållande, och den, som deraf vill taga kännedom, skall finna, att man för närvarande kan med ett 19 fots fartyg, till hvilket djup det af mig förordade ramfartyget skulle ligga, genomgå Kalmarsund med tre kurser. Men med en obetydlig kostnad af 10 å 20,000 kronor kan man, genom att uppmuddra några små bankar, göra denna ränna alldeles rak, så att 19 fots fartyg kunde derigenom obehindradt passera förbi Kalmar med en enda kurs.

Här har vidare talats om att beskaffenheten hos det torn, som finnes på den ritning till ett sådant fartyg, som lemnats från Frankrike, icke skulle motsvara hvad man hade rätt att fordra för att kunna fullständigt skydda folket. Det är mycket önskligt, att kunna åstadkomma bättre skydd, men det är just olyckan, att skall man söka hos hvarje fartyg alla möjliga egenskaper och alla möjliga fördelar, så uppnår man ingen. Alla sträfvanden gå för närvarande ut på att, så vidt möjligt är, skaffa sig speciela typer för de speciela ändamålen. Dessutom användes af engelsmännen, äfvensom på de ryska popowkerna och flera andra fartyg, den så kallade hydropneumatiska metoden för kanonens monterande, då den skall skjuta öfver bank å fartyg. Denna metod består deri, att, när kanonen aflossas, den rekylerar af sig sjelf ned i fartyget, der den kraft, som åstadkommes genom rekylen hopsamlas, hvarefter kanonen endast med några små handgrepp föres upp i sin ställning, rigtad mot det mål den skall beskjuta. Och att, derest vi en gång skulle bygga ett sådant fartyg, som det ifrågasatta, det icke kan vara fråga om annat, än att vi äfven skulle begagna oss af denna metod, lärer väl icke sättas i fråga, helst som chefen för marin-ingenjörstaten, under sin resa utrikes förra året, skaffat vissa upplysningar i ämnet. Man har dock icke för närvarande velat gå längre, emedan man väntat på huru förbättringar dermed som utföras på ett engelskt fartyg, komma att utfalla.

Af hvad jag sålunda haft äran yttra, torde framgå det jag af öfvertygelse anser mig böra vidhålla den plan, som finnes i det under dåniga memorialet, såsom den rätta för ordnandet af vårt sjöförsvär. Dermed vill jag dock icke hafva sagt — och det framgår icke heller af detta memorial — att icke denna plan i detaljer kan undergå väsentliga förändringar, men med afseende å dess hufvudgrunder — och det är icke annat än om hufvudgrunderna, som här är fråga — tror jag icke att man kan eller bör vika från denna plan. Så länge icke hela världen befinner sig under en

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

*Anslog till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

spira, kommer det att för det rörliga försvaret begagnas bepansrad materiel. Bepansrad materiel är och förblir en nödvändighet. Man kan visserligen bredvid densamma använda åtskilliga andra modeller icke bepansrade fartyg, men pansaret kommer dock att finnas.

Då jag lyser denna öfvertygelse, torde deraf äfven framgå, att jag är beredd och färdig att taga på mig allt det ansvar, som genom dessa hufvudgrundens genomförande bör hvila på mig, och jag skulle anse det vara särdeles olämpligt att Riksdagen för sin del skulle åtaga sig något ansvar i detta hänseende, hvilket ju skulle blifva följderna, derest man bunde händerna på Kongl. Maj:t i ett eller annat afseende med hänsyn till den materiel som må anskaffas. Af dessa skäl och för att gifva ett uttryck åt min önskan att, efter bästa förmåga, kunna verka för fosterlandets värnande hvad dess sjöförsvaret beträffar, är det som jag hos Kammaren hemställer, att Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts nådiga proposition.

Många ledamöter yttrade härtill bifall.

Grefve Beck-Friis: Då jag varit hindrad att närvara i Utskottet, då detta ärende slutligen behandlades, och således icke kunnat antyda, hvori min skiljaktiga ståndpunkt består, anhåller jag nu att få yttra några ord om denna sak. — Jag vill då till en början säga, att jag är en varm vän af sjöförsvaret och skulle derföre gerna se, att Kongl. Maj:ts proposition, hvad summan beträffar, bifölles. Men då betänkligheter som jag icke gillar, men hvilka jag måste respektera, hafva gjort sig gällande, samt man begärt ett uppskof, var tydligt, att anslagsbeloppet borde nedsättas, och jag kan således respektera de skäl, som föranlett summans fixerande till 1,700,000 kronor. Jag gillar icke dessa skäl, men anser dem tillräckligt uttryckta. Med nedsättandet af summan, på de af Utskottet anförda motiv, hade det också enligt min tanke varit nog, och anser jag derföre det i sjelfva klämman gjorda tillägg vara öfverflödigt, ty har man icke gillat siffran men i motiven förklarar, att medel borde anvisas till belopp, som, utan att egna sig för påbörjande af större och dyrbarare fartygscerter, kunna vara tillräckliga för fortsatt anskaffning af sådan sjökrigsmateriel, hvars behöflighet och lämplighet för vårt land redan vunnit erkännande, så har man sagt alldeles tillräckligt utan att behöfva tillägga dessa ord, som nu förekomma i klämman. Vill man behålla dessa ord, skulle de stå bland motiven, ty det är för mig nära nog ofattligt, huru Kongl. Maj:t, om klämman blir antagen, skall kunna ändamålsenligt använda dessa medel. Efter ordalagen skulle nemligen icke något annat få påbörjas, än hvad som kunde fullbordas med dessa anslag. Det skulle således göras en uträkning precis på skillingen, hvad hvarje fartyg skulle kosta, och det kan väl icke vara Riksdagens mening. Jag får der-

för vördsamt hemställa om bifall till Utskottets förslag med utslutande af orden «sådana» samt «som kunna — — fullbordas.»

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

Grefve Hamilton: Då jag begärde ordet i denna fråga, var det med känsla deraf, att denna punkt sannolikt är den viktigaste bland dem, som vid denna riksdag förekommit eller kunna förekomma. Under flera år hafva vi arbetat på en förbättring af vårt landtförsvar, och likväl fruktar jag, att det i detta ögonblick är svagare, än då vi började; icke så att Riksdagen skulle hafva försummat allt hvad till landets försvar hörer, enär våra fästningsbyggnader hafva gått framåt, ett stort antal gevär blifvit anskaffade och så vidare, men hvad arméen och dess tjänstbarhet i det hela angår, måste vi erkänna, att dess kraft är mindre nu, än då vårt arbete till dess förbättrande började. När kunna vi emotse, att den organisation af arméen, som Utskottet framställt såsom nödvändig innan man kan besluta i afseende på flottan, skall vara fullbordad? Derom hafva vi för närvarande icke någon aning. Skulle vi med något skäl kunna våga en gissning, är det den, att om också Kongl. Maj:t skulle till nästa Riksdag framställa ett fullständigt förslag med afseende på landtförsvarets ordnande, är det det oaktadt långt innan Riksdagen har godkänt detta förslag eller något annat. Om vi derföre såsom Utskottet föreslagit, uppskjuta frågan om ordnandet af vårt sjöförsvar, till dess landtförsvaret är ordnadt, eller åtminstone till dess ett antagligt förslag derom blifvit framlagdt, lemna vi det förra i dess närvarande ofullständiga skick för en alldeles obestämd och aflägsen framtid. Frågar man sig nu, om det finnes någon nödvändighet att på detta sätt sammanblanda frågan om landt- och sjöförsvaret, svarar jag för min del derpå nej. Huru än vårt landtförsvar blir organiseradt, lärer man icke kunna tänka sig, att det icke skall behöfva stödet af en flotta till försvar icke blott för våra skärgårdar utan äfven för våra öppna kuster, en flotta som, om den också icke kan fullständigt skydda emot en landstigning, likväl kan försvåra en sådan, och om något annat har Kongl. Maj:t icke väckt fråga. De skäl, Utskottet anfört för ett uppskof med antagande af en plan för flottans förstärkande, hafva således i min tanke icke något värde. Utskottet hade haft ett skäl att föreslå en nedsättning i det af Kongl. Maj:t begärda anslaget för flottans nybyggnad, om statens tillgångar dertill icke lemnat medel. Det är likväl ett skäl, som omöjligen för närvarande kan anföras. Tillgångarne hade varit tillräckliga, äfven om Kongl. Maj:ts proposition i öfriga delar blifvit bifallen; men då vi nu på inkomsterna för statsverket icke gjort någon annan minskning än den obetydliga nedsättning, som skedde i Riksbankens bidrag till statsverket, hvilket flera gånger motväges af de nedsättningar, som blifvit gjorda i begärda anslag särskildt för landtförsvaret, kan ett sådant skäl icke anföras. Då jag således är öfvertygad om nödvändigheten, att om vi icke vilja lemna allt försvar å sido till

Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)

en obestämd framtid, vi nu måste med allvar taga frågan om sjöförsvaret under öfvervägande, ser jag redan deri fullt skäl att bifalla Kongl. Maj:ts proposition. Jag har dock dertill äfven ett annat skäl, som jag sätter nästan lika högt. Hvad begär och hvad kan Riksdagen begära af Regeringen? Då Riksdagen har yttrat sig öfver vårt försvar, vare sig med afseende på landt- eller sjöförsvaret, har man ofta hört upprepas, och åter upprepas, att man vore benägen till uppoffringar, om man såge en plan, om man hade klart för sig, hvad Regeringen önskade, och de medel som därför erfordrades. I afseende på flottan har man särskildt flera gånger uttalat den öfvertygelse, att vår flotta borde afse kustförsvaret. Då nu Regeringen lagt fram en sådan plan, grundad på de åsichter, som inom representationen gjort sig gällande, och de anslag som för nästkommande år begäras — ty för framtiden är här icke något bevärdt — fullkomligt kunna betäckas med de inkomster, som finnas, och under sådana omständigheter Riksdagen emottager Kongl. Maj:ts proposition med ett afslag eller en afprutning, till hvilken icke något skäl är anfördt, huru kunna vi begära, att våra framställningar skola framgent af Kongl. Maj:t med allvar och omsorg behandlas, och huru kan man hoppas, att en regering med glädje och kraft skall kunna arbeta på landets framåtskridande i den ena eller andra riktningen, om hon icke ser, att då ett förslag, uppgjort på grund af Riksdagens egna åsichter och önskingar, framställes, det mötes af Riksdagens tacksamhet och förtroende? För min del finner jag denna fråga lika vigtig som hela anslagsfrågan; och röstar jag därför för bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Montgomery Cederhielm: Under det kaotiska skick, hvori frågan om landtförsvarets ordnande sig befinner, hade jag gerna med min röst velat bidra till så höga anslag för flottan, som möjligt, och således rösta för bifall till Kongl. Maj:ts proposition men framför och öfver denna önskan att rösta för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, finnes hos mig ett mål, som är mycket vigtigare, eller att för flottan erhålla *så mycket medel*, som möjligt är. Det är ur denna synpunkt, som jag för min del ingått på detta Utskottets förslag. Hvarigenom anslagssumman blifvit nedsatt till 1,700,000 kronor; och någon grund för den åsigt, att detta belopp är det högsta, som kunde fås, torde finnas bland annat deri, att äfven en reservant emot Utskottets förslag, hvilken inom Utskottet bäst bevakat flottans intressen, icke framställt högre belopp, än hvad Utskottet gjort. I afseende på detta belopp är det att märka, att det i sig sjelf icke är så obetydligt; ty om vi genomgå riksstaten för de sista åren, finna vi, att för ifrågavarande ändamål blifvit anvisade för år 1873 700,000 kronor, år 1874 700,000 kronor, år 1875 1,000,000 kronor och år 1876 1,700,000 kronor, eller precis detsamma som nu blifvit af Utskottet föreslaget, och hvilket jag skulle tro är det högsta, som någonsin blifvit för flottans nybyggnad beviljadt. Det visar sig således, att det här föreslagna beloppet icke är så obetydligt.

Hvad det beträffar, att man skulle gå till mötes Kongl. Maj:ts önskningsar i afseende på anslagen, tror jag, att man kan säga, att Utskottet föreslagit anslag till ganska ovanliga belopp icke blott i afseende på denna, utan äfven på de andra hufvudtitlarne; och under de många år, jag varit ledamot af Stats-Utskottet, vet jag knappt, att de anslag, som af Kongl. Maj:t blifvit begärda, blifvit så rundligt tillstyrkta af Stats-Utskottet och af Kamrarne bifallna som vid denna riksdag. Jag tror således icke, att man, i händelse detta anslag icke skulle beviljas till sitt fulla belopp, kan beklaga sig öfver Riksdagens eller Utskottets njugghet. Detta angående sjelfva anslaget belopp. Sedermera kommer man till de så kallade principerna, det vill säga hvad som finnes i sjelfva inledningen till detta betänkande. Man berättar att i Rom kunde icke två augurer mötas utan att le. Ungefär på samma sätt förhåller det sig med två riksdagsmän, att kunna hålla sig allvarliga, om det talas om Riksdagens principer, isynnerhet på den 5:te hufvudtiteln; ty der är det så ofta ombyte och brist på stabilitet i åsigter, att man icke gerna kan tala om några principer. Men dertill kommer, att om man icke i allmänhet behöfver fästa sig vid sådana principer, så tror jag att det är ännu mera orätt att nedlägga principer, der sådana icke finnas omtalade, och jag kan icke finna, att något sådant skett uti denna inledning. Utskottet säger, att det önskar, innan man går in på de ökade anslag, som skulle förtgå under flera år. se en plan i afseende å härens och flottans organisation, huru dessa utgifter skulle bestridas, och detta tyckes icke vara för mycket begärdt. Utom detta har Utskottet icke något annat sagt, än att, till dess det sett en sådan plan, det anser att statsregleringen i afseende på flottan bör göras år från år. Detta synes mig vara en klok och riktig tanke, men som derföre icke behöfver upphöjas till någon princip i afseende på fartygens cert och beskaffenhet. Skulle man här tala om denna sak, så är förhållandet, att man för tillfället velat uppskjuta frågan om beviljandet af anslag för dessa fartyg, men det är dermed icke sagt, att det för alltid skall blifva på detta sätt. Hvad för öfrigt denna plan beträffar, ingå så många små fartyg i densamma, hvilka mycket väl skulle kunna byggas, så att hela faran blir den, att i stället för att ett större fartyg skulle byggas, blefve några små fartyg bygda, hvilka i alla fall behöfvas.

Då jag således för min del önskar och hoppas att kunna till flottan få så mycket medel, *som möjligt*, har jag äfven för min del kunnat halka öfver dessa små olägenheter, som man visserligen kan finna, isynnerhet i klämman till 26:te punkten, men som otvifvelaktigt högst väsentligt bidragit till, att detta belopp blifvit tillstyrkt. Jag tror, att Kammaren borde betänka sig, innan den genom några allt för stora förändringar i denna punkt bringar det derhän, att det möjligen kan blifva fråga om ett mindre belopp *med samma vilkor*. På grund häraf får jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Anslag till byggande af krigsfartyg.
(Forts.)

Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)

Herr Ekman, Carl: Till att börja med anhåller jag att få till Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvars-departementet hembära en högtidlig försäkran om min erkänsla för det öppna och manliga sätt, hvarpå Herr Statsrådet uttalat sig för den af honom framlagda planen och det ansvar, han anser hvila på sig, för den händelse Riksdagen skulle godkänna densamma. Ett sådant uttalande måste naturligen väga ganska mycket i vågskålen för den mening, som af honom blifvit uttalad; och lika med honom instämmer jag deri, att Riksdagen vid beviljande af anslag för sådana ändamål, som här äro i fråga, icke bör inlåta sig i bedömandet af detaljer, utan med fullt förtroende till den person, som bär ansvaret för medlens användande, och sedan Riksdagen i öfrigt godkänt den plan, som är afsedd att följas, endast bör taga hänsyn till de omständigheter, som kunna inverka på beloppets bestämmande. Men sedan jag nu gjort detta uttalande, ber jag att få med några ord bemöta början af Departements-chefens anförande och dermed äfven förklara de skäl, som, enligt min åsigt, kraftigt tala för bifall till hvad Utskottet i denna punkt föreslagit. Det har icke kunnat vara annat än tillfredsställande för Riksdagen, öfvertygad som jag är, att Utskottet i detta fall uttalat hvad Riksdagen i sin helhet känner, att få del af den plan, som Departementschefen önskat att följa vid ordnandet af vårt sjöförsvar; men denna plan för oss in i en rigtning, som Riksdagen väl knappast har tänkt, att vi så snart skulle komma in på. Om vid sådant förhållande Riksdagen önskar att få någon tid för att öfverväga i hvad mån, efter dess uppfattning, så väl landets krafter kunna räcka till att lemna de bidrag, som för genomförande af denna plan erfordras, som äfven att blifva satt i tillfälle att bedöma de förhållanden, som de båda olika delarne af landets försvar skulle komma att till hvarandra intaga. vågar jag för min del tro, att i ett sådant uttalande från Riksdagens sida icke kan ligga någon anledning att hos den, som har det viktiga ansvaret att för Riksdagen framlägga och förorda det förslag, som han anser vara ändamålsenligast och bäst, uppväcka någon farhåga; ty i min tanke skulle det vara i högsta måtto att beklaga, om i en så viktig fråga, som denna, Riksdagens beslut skulle komma att fattas genom en ringa röstöfvervigt. En organisationsplan för vårt sjöförsvar, antagen af Riksdagen, utan att hafva stöd af någon större majoritet inom representationen, skulle, enligt min åsigt, ovilkorligen komma att verka dertill, att under följande riksdagar stora ansträngningar komma att göras, för att förrycka densamma. Då jag har i Utskottet biträdt ett uppskof med afgörandet af den fråga, som innefattas i den motivering, som föregår detta Utskottets betänkande, och som äfven finnes uttalad i de ord, i hvilka den nu föredragna 26:te punkten är affattad, har jag trott, att jag gjort det i landets väl förstådda intresse, emedan under den tid som genom ett bifall till Utskottets framställning blir

beredd, för att vidare öfverväga denna fråga, och för att lemna ett tillfälle till en utredning i afseende på landets förmåga att bära skatter och andra offer, såväl för försvaret till lands som sjös, blir det möjligt att i en fråga, hvilken för närvarande är underkastad så stridiga åsichter, som just frågan om vårt sjöförsvär. komma till en sådan fast och enig uppfattning af densamma, att det blir möjligt att derpå bygga ett beslut, som sedermera icke blir utsatt för bemödanden att förryckas.

Min öfvertygelse i afseende på det anslagsbelopp, som nu af Utskottet blifvit föreslaget, är att, då det motsvarar det högsta, som någonsin tillförene för nybyggnad af krigsfartyg blifvit beviljadt, innebär redan det ett stort tillmötesgående från Riksdagens sida och ett så stort förtroende till Regeringen och den man, som för närvarande står i spetsen för Sjöförsvarsdepartementet, att deri ligger en tillräcklig anledning att icke försöka ställa anspråken högre, hvarigenom jag för min del är fullt förvissad, att utgången endast kommer att blifva den, att Riksdagen i stället beviljar ett *mindre* belopp.

Det är på grund af denna hos mig alldeles bestämdt rådande öfvertygelse, som jag anser det vara en pligt att förorda, att Kammarerna behagade utan att göra någon ändring i Utskottets förslag, bifalla detsamma.

Herr von Ehrenheim: Stats-Utskottet har vid denna Riksdag, såsom förut en gång, framlagt ett principbetänkande och derigenom skilt sjelfva motiveringen från den punkt, som skulle motiveras. Det hade då visserligen ett skäl derför uti den omständigheten att motiveringen skulle gälla för en mängd punkter, men detta skäl kan icke vara rådande för Utskottets enahanda tillvägagående vid affattandet af detta betänkande. Detta kan emellertid vara likgiltigt, då hvarje uppmärksam riksdagsman nog läst betänkandet i dess helhet. Denna motivering är dock till den grad förtjent af Riksdagens uppmärksamhet, att jag icke kan underlåta att derom något yttra mig.

Utskottet börjar här med att erkänna det förtjenstfulla i den framställning, som Chefen för Sjöförsvarsdepartementet afgifvit angående ordnandet af vårt sjöförsvär. Att Stats-Utskottet har en liflig känsla för pligten att göra något för landets försvar kan ju icke dragas i tvifvel och följaktligen torde man af Stats-Utskottets första åsigt föränledas att draga den slutsats att Kongl. Maj:ts proposition skulle af Stats-Utskottet tillstyrkas. Detta har emellertid icke skett och hufvudskalet dertill ser man något längre ned på samma sida i betänkandet. Utskottet har nemligen ansett nödigt att "Riksdagen först erhåller kännedom om ej endast det fullständiga förslaget till landtförsvarets ordnande, som snart torde vara att förvänta, för att med ledning deraf kunna rätt bedöma, hvilken ställning sjöförsvaret må bära i vårt försvarsväsende intaga, äu äfven den nu pågående utredningen

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

i afseende å landets förmåga att bära de ökade bördor, hvilka omkostnaderna för ett betryggande försvar må föranleda.» Om Stats-Utskottet ansett nödigt att få kännedom om den finansiella utredningen innan Riksdagen beslutar en efterskänkning af 10 millioner om året i de fasta skatterna och samtidigt gör en tillökning af 12 millioner i de årliga utgifterna för landtförsvaret, så får jag säga att jag skulle hafva tyckt att Stats-Utskottet haft fullkomligt rätt. Men då Stats-Utskottet utsträcker denna åsigt ända derhän att Utskottet anser det behöfligt för att öka det anslag, som nu är i fråga för sjöförsvaret, så får jag säga att Stats-Utskottet alldeles underkänner landets krafter och dess inbyggares beredvillighet att bära uppoffringar för ett så stort ändamål som rikets försvar.

Utskottet föreställer sig, att frågan om sjöförsvaret skulle vinna på att afhandlas i sammanhang med frågan om landtförsvaret. Jag har en alldeles motsatt åsigt. Jag tror för min del, att denna sammanröring af så stora frågor som de om efterskänkning af grundskatterna och landtförsvarets ordnande, som redan blifvit på grund af Regeringens och Riksdagens beslut stadfäst, är tillräckligt godtycklig för att utgöra skäl mot att med dessa frågor sammanröra ännu andra. Vål har jag ofta erfarit att, då man vill undanskjuta en frågas lösning, man ställer den i sammanhang med en annan stor fråga, vål vetande, att ju viktigare en fråga är, ju längre får man vänta på dess afgörande. Men deremot får jag säga att jag aldrig funnit detta medel begagnadt när man verkligen vill komma till ett mål, som man erkänner vara godt och icke böra uppskjutas. Och om man efter 10 års sträfvanen: Kongl. propositioners aflåtande, afslående och afböjande, Stats-Utskottsbetänkanden, Försvars-Utskottsbetänkanden och dylikt; om, säger jag, man efter 10 års sådant skrivande verkligen skulle komma till någon handling, vore det i mitt tycke sannerligen icke för mycket, och till något sådant erbjuder verkligen Kongl. Maj:ts proposition ett tillfälle. Kongl. Maj:t har, såsom redan är erinradt, alldeles icke begärt Riksdagens godkännande af den plan för sjöförsvarets ordnande, som Departementschefen uppgjort, men han har begärt ett anslag i detta särskilda fall af 2,400,000 kr., som om anslagen till sjöförsvaret i öfrigt bibehållas vid den siffra hvartill de då sammanlagdt komma att uppgå, skulle sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att under loppet af 12 år ordna försvaret på ett sätt, som Kongl. Maj:t ansett vara tillfredsställande. Skulle jag vid denna framställning våga göra någon anmärkning vore det snarast den att 12 år synes mig såsom en ganska lång tid, men sannerligen jag vid sjelfva anslags-siffran vill göra någon anmärkning eller genom att nedsätta denna siffra taga på mig ansvaret för att ännu under ett år, säger man, under obestämd tid säger jag, ingenting kraftigt, ingenting planmessigt kan göras för sjöförsvaret. Min öfvertygelse är ock den

att långt ifrån att man skulle främja ett blifvande landtförsvaret genom att uppskjuta ordnandet af sjöförsvaret, kan man icke göra något så verksamt för ordnandet af landtförsvaret som att ordna sjöförsvaret. Den största fienden är modlösheten och ingenting skulle i högre grad borttaga denna modlöshet än om Riksdagen och landet blefve öfvertygade om att på sjöförsvarets område något gjordes och något kunde göras. Denna öfvertygelse har Kongl. Maj:t uttalat. Genom ett öppet bifall till Kongl. Maj:ts förslag skulle äfven Riksdagen acceptera hoppet om att något på detta område kan göras. Det är emellertid icke nog att Stats-Utskottet nedsatt sjelfva anslaget, hvilket jag för min del lägger så särdeles stor vikt vid, därför att ett bifall till siffran innebär ett godkännande af den tanke, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition och att således hvarje afprutning af siffran innebär ett underkännande deraf. Stats-Utskottet har, som sagdt, icke allenast gjort detta, utan tillika föreslagit, att begränsa Konungens rätt att begagna detta anslag till byggande af sådana krigsfartyg, som kunde med det tillstyrkta beloppet fullbordas. Detta är ett rent afslag på den tanke, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition, ty af den fartygscert, som der afses, kostar hvarje fartyg 4,000,000 kronor; när man icke får börja byggandet af något fartyg, som kostar öfver 1,700,000 kr., så har man ju afslagit byggandet af sådana fartyg, Kongl. Maj:t afsett.

Det har här talats om att Riksdagen detta år visat så stort tillmötesgående mot de Kongl. anslagspropositionerna, att det visserligen icke skulle vara något att säga om ifall en afprutning på detta anslag skedde. För min del vill jag tvärt om säga, att Riksdagen på fjerde hufvudtiteln gjort så stora afprutningar, att derigenom mycket rikliga tillgångar beredts för beviljande af allt, som blifvit begärdt på femte hufvudtiteln.

Här har äfven vidare mycket framhållits, att om Första Kammaren skulle bifalla Kongl. Maj:ts proposition så skulle man äfventyra att äfven en lägre siffra än 1,700,000 kronor blefve den slutliga. Jag säger dervid helt enkelt att den, som vill tillstyrka och rösta för en sådan siffra, får bära ansvaret därför sjelf. Jag tänker icke dela detta ansvar med honom, vare sig genom att rösta för en sådan siffra eller genom att ingå på en modifikation af en siffra, som icke blott icke är för hög för våra tillgångar utan som betyder något mera än en blott siffra.

Man har vidare hyst den farhågan, att om Riksdagens beslut komme att fattas med ringa majoritet, så skulle det ett kommande år icke blifva af Riksdagen respekteradt. Min öfvertygelse är att åtgärderna för försvaret böra gå framåt och icke tillbaka och att en kommande Riksdag skall honorera hvad som nu göres och detta så mycket hellre om den ser, att anslagen komma att användas till något stort.

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)

Jag kan således icke annat än på det lifligaste yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och jag fäster mig dervid vid siffran 2,400,000 kronor, emedan i denna siffra ligger något, som visar att representationen vill möta Regeringen då den för försvaret vill åstadkomma något mer än ord och vill öfvergå till handling.

Herr Hedlund: Då jag nu liksom vid ett föregående tillfälle vill häfda det sunda förnufts rätt att yttra sig äfven på fackområden, vill jag skydda mig mot det missförstånd, hvarför jag då råkade ut, när man i dessa mina ord såg en tillvitelse mot dem som hyste annan mening, att de skulle vara oförståndiga. Med sundt förnuft menar jag hvad fransmännen kalla «le gros bon sens», eller hvad vi på svenska kalla «bondförstånd», hvilket är det enkla och klara omdömet hos en allmänhet, som, utan att hafva kunnat tillegna sig specialinsigter i ett ämne, dock fattar det ur allmän synpunkt. Jag har redan förut redogjort för de skäl, på grund hvaraf jag anser, att detta sunda förnuft har rätt att yttra sig äfven på fackområden, och man torde ursäktat mig, om jag nu ur denna synpunkt först vågar — så djerft det än må synas — upptaga till någon pröfning frågan om dessa rammars duglighet för sitt ändamål — ingenting mer eller mindre — och detta trots den framställning i ämnet som Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet nyss lemnat. Om jag derunder äfven kommer med en och annan fackuppgift, så är den hemtad ur goda källor.

Hvilken uppgift skulle väl dessa rammor hafva? Jo, att genombryta den armada af väldiga krigsfartyg, som skulle skydda de transportfartyg, hvilka från en främmande — för mig okänd — kust skulle föras emot vårt land. Hvilka krafter skulle väl då dessa rammor hafva för att verkställa detta djerfva dåd? De skulle hafva de två egenskaperna: snabbhet och starkt skydd. Hvad först snabbheten vidkommer, så skulle dessa våra «rammar» i bästa fall få 13 knops hastighet, i regeln blott 12 knop. I fråga om skyddet skulle de hafva 8 till 11 tums pansar. Skulle nu verkligen fartyg med denna snabbhet och detta skydd uppfylla sitt ändamål? Till ledning för bedömandet häraf ber jag att få citera en uppsats uti den mycket ansedda engelska tidningen «The Engineer», införd emot slutet af sista året med anledning af en sanmanstötning mellan ett engelskt krigsfartyg och ett annat fartyg, hvaruti några ord yttras om rammarnes betydelse. Denna uppsats går ut på att visa, att fastän ett fartyg, som fått en stöt vinkelrätt mot sin bredsida, äfven från en svagare stäf, deraf lida det största men, så följer deraf ingalunda, att pansarflottan har mycket att frukta af «rammen». Fartyget bör kunna, genom rörelser och god manövrering, undgå att mottaga rammens stöt i annan än sned rigtning, då skadan icke bör vardas stor. Men kommer man så sida mot sida, varder rammen utsatt för motståndarens kanoner, blifvande själf «rammad» ied fruktans-

värd verkan. Detta under förutsättning, att de komma hvarandra så nära på lifvet. Men det finnes intet skäl att antaga, att ett fartyg med en 81-tons-kanon skall unna rammen denna fördel.

«The Engineer» talar sedan om, hurusom genom fartygens byggande med ett stort antal smärre vattentäta skottäfvenstöten af en ram kan göras jemförelsevis oskadlig, och citerar derefter ett yttrande af den berömde engelske skeppsbyggmästaren Mr Reed, som i ett af honom utgifvet arbete säger: «det finnes ringa tvifvel om, att ju ett skepp, som eger en god förmåga att manövreras och i öfrigt manövreras väl, skall kunna, så länge som det rör sig med måttlig hastighet, åtminstone undvika att blifva farligt skadadt af rammar». Artikelns slutsats är den, att skola vi hafva rammar, så skola vi ej bry oss om några pansarklädda sådana, utan endast afse den största möjliga ångkraft för att vinna den största möjliga hastighet, om möjligt ända upp till 18 knop.

Detta är ett omdöme, som, efter hvad jag tror, dock bör väga något i vågskålen. Saken är i öfrigt icke svårare, än att det sunda förnuftet kan säga, att om två snabbgående fartyg äro uti en sådan kamp med hvarandra, så vinner det fartyget seger, som går fortast och, då man känner, att de nyare fartyg, som nu byggas, byggas med oupphörligt ökad hastighet och en hastighet som långt öfverskrider den hos de rammar, hvarom här är fråga, synes det mig vara alldeles tydligt, att rammarne äfven i detta afseende skola draga det kortaste strået.

Hvad jag nu yttrat har varit under förutsättning, att rammarne verkligen komma ut på hafvet för att der upptaga striden med den der armadan, men den invändningen, att de icke någonsin komma så långt, framstår för mig med ökad kraft, sedan jag fått läsa berättelsen om det stora fartyg «The Inflexible», som nu är under byggnad i England. Detta aktningstvårda fartyg företer ett pansar om 24 tum, fyra kanoner om 81 tons, projektiler om 1,650 skålpund, en maskin om 7,000 hästkrafter, 127 vattentäta afdelningar inom fartyget och en hastighet af — 16 knop. Och om denna hastighet är det icke ensamt, ty nyligen har från England levererats till Tyskland ett torpedofartyg, som gör 16 knop. Den ärade chefen för Sjöförsvarsdepartementet har uti det anförande, som han vid remissen af den Kongl. propositionen höll i detta ämne, talat om en af de makter, med hvilka vi skulle kunna komma i närmare beröring, nemligen Ryssland, och menade, att det icke vore så farligt att täfja med denna makt i fråga om fartygens hastighet, då dessa icke gjorde mera än 11 knop. Men Ryssland är icke det enda land, som råder öfver de farvatten, hvilka ligga oss nära, och erfarenheten har lärt, att på alla håll sträfvast ständigt att uppdrifva hastigheten å krigsfartygen långt utöfver den för våra rammar uppställda. Sannolikt skola också våra förutsatte motståndare — hvilkas större förmåga då det gäller penningar väl icke kan sättas i fråga — förse sig

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)

med fartyg af sådan beskaffenhet som den nämnda «The Inflexible», och vid sådant förhållande torde våra rammar aldrig komma ut i sjön.

Man har under föregående debatter sagt, att om de blifva instängda, skulle de dock kunna smyga sig ut en mörk natt, liksom blockadbrytarna vid Wilmington under amerikanska kriget; men vi lära väl icke få samma mörka nätter att göra med, som blockadskeppen vid nämnda stad hade, då det väl skulle blifva under våra ljusa sommarnätter, som denna strid komme att utkämpas, men icke under vintern eller hösten. Och för öfrigt var det icke, så vidt jag vet, några krigsfartyg, som här gingo ut eller in, utan det var engelska handelsfartyg, byggda för den största möjliga hastighet, som här trotsade unionens blockadskepp. Jag kan således för min del icke hjälpa, att jag, trots de af Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet nyss lemnade uppgifter, kvarstår lika sceptisk i fråga om ramfartygens effektiva kraft. Men jag anser dem icke allenast vara oskadliga, det är gagnlösa, då man kunde lättare bära, att äfven dessa nya millioner kastades i sjön, men jag anser dem vara rent af farliga, då de innebära en onödig hotelse, en knuten hand hos en man, som hvarken bör eller vill slå till. Må vara att denna min uppfattning är oriktig, men hos mig finnes den dock!

Man har uti denna fråga här framhållit, att vi icke skulle stå på en jemngod fot med Danmark, och det är illa, säger man, att Sverige icke skulle kunna mäta sig med denna eljest svagare nabo. Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet yttrade, i sitt anförande vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition, att, då hos oss i medeltal årsanslagen till sjöförsvaret uppgått till öfver 6,000,000 kronor, men i Danmark icke öfverskridit fem millioner, så hade likväl Danmark kunnat åstadkomma ett sjöförsvär, som vore betydligt öfverlägset vårt. Visserligen har Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet, derigenom blott illustrerat den sats, som han kort förut uttalat i fråga om Ryssland: «det är icke alltid penningebeloppen, som afgöra saken, utan det sätt, hvarpå de användas», men jag tror icke att man har rätt att säga, att Riksdagen står i ansvar för användningen af anslagen, eller att, om Sveriges Riksdag beviljat ett par millioner om året mer än Danmark och dessa millioner icke ledt till någon effekt, skulden därför bör läggas på Riksdagen. För öfrigt är jag icke fullt viss på, om Danmark verkligen är så öfverlägset i styrka, som det blifvit sagdt. Om man far döma efter uppgifterna uti «Almanach de Gotha» — man jäfvar kanhända källan, men i fråga om krigsmateriel bruka dessa uppgifter åtminstone icke understiga verkliga förhållandet — så har Danmark visserligen 2 pansarfregatter, 3 flyttande batterier och ett kasematteradt batteri, med tillsammans 53 kanoner, men deremot har Sverige dock åtskilligt att uppställa både i afseende på pansarfartyg och framför allt af kustfartyg. Så har äfven Norge ett icke ringa antal krigsfartyg och kanoner. Skulle emellertid

det så vara, att Sverige och Norge i förening icke skulle kunna mäta sig med Danmark i fråga om sjöförsvaret, så inträffar det egendomliga förhållande, att när Danmark lemnar till sin sjöminister 4½ millioner kronor om året, och dermed lyckats upprätta ett godt sjöförsvaret, så skulle Sverige och Norge, som för samma ändamål anordna öfver tolf millioner kronor om året, icke humnitens så långt som Danmark. Det lärer väl således, som sagdt, icke vara penningarne, hvarpå det alltid beror. I förbigående vill jag dock säga, att, om Danmark har öfverlägsenhet uti pansarfregatter, så tror jag att det köpt denna öfverlägsenhet för ett pris, hvarför jag icke skulle vilja, att vi köpte den, ty detta pris har varit en inre oro och strid, som inför betraktaren på afstånd framstår såsom half revolution emellan å ena sidan en regering, och å andra sidan hela den stora massan af folket, som icke vill veta af denna krigiska ifver.

Vi böra väl icke heller förbise, huru man i Norge betraktar denna sak. Norge använder allenast till sitt sjöförsvaret årligen 1,400,000 specier. Frågan har der nyligen varit före och Chefen för Norska Sjöförvars-departementet har der uttalat sig uti ett högst lärorikt betänkande, hvilket jag nu icke vill uppläsa i dess helhet, men hvaraf dock följande torde vara skäl att höra: "Kommandot, som på grund af den osäkerhet, hvilken för närvarande är rådande till och med hos de stora nationerna med afseende på nybyggnad af örlogsfartyg, icke anser rådligt att framlägga någon plan för längre tid än 6 år, förklarar sig dela departementets åsigt, att vid utvecklingen af vår sjökrigsmateriel under den närmaste framtiden, man hufvudsakligen bör hafva i sigte att utveckla kustförsvaret i den riktning, som under de senare åren blifvit beträdd genom byggande och förändring af kanonbåtar af olika klasser". Så talar Kongl. Maj:t i Norge.

Här har yttrats, att man länge fordrat af regeringen att få en genomförd plan för sjöförsvaret och att, när man nu fått denna plan, då sviker den patriotiska känslan; då vill man icke längre hjälpa regeringen att utföra planen. Om Riksdagen begärt en plan, torde han väl dock hafva både rättighet och skyldighet att pröfva denna plan, ty med en sådan begäran har man väl icke sagt, att man vill antaga hvilken plan som framlägges, äfven om den vore än så oriktig, och såsom sådan betraktas verkligen af många den nu framlagda planen för ordnande af Sveriges sjöförsvaret. En brist är väl ock att denna plan icke är ställd i samband med någon plan för landförsvarets ordnande.

Jag kan icke annat än med svärmod se, hvilka ofantliga summor äfven nu beviljats på detta område, önskande att åtminstone någon ringa del af dem måtte komma till gagn, men bysande föga förhoppning derom. Jag skulle således vilja, att, sedan man nu beviljat ökade anslag för underhåll och nybyggnader, sedan man beslutat anläggande af ett nytt hus för sjö-

Anslag till byggande af krigsfartyg.
(Forts.)

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

krigsskolan och sedan man ökat anslagen på många andra håll inom detta omtåde, man nöjde sig nu med åtminstone 1 million till ifrågavarande ändamål. Jag vill därför uttryckligen nämna och deruti ligger intet "hot," hvilket skulle vara dåraktigt och dumt, — utan ett öppet uttalande af en ståndpunkt, som man vill göra klar, — att, om frågan kommer till samfald votering emellan *En* million och Kongl. Maj:ts proposition, så kommer jag att rösta för millionen. Jag förenar mig emellertid nu med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Tornérhjelm: Till en början lofvar jag att icke blifva på långt när så lång som den föregående talaren.

Denne talare förklarade, att han icke egde någon fack-kunskap, utan endast talade af sitt sunda förnuft. Icke desto mindre ingick han sedermera i en mängd detaljer, såsom om rammarnes motståndskraft, deras snabbhet och så vidare.

Till bedömande af alla dessa detaljer fordras verkligen fack-kunskap och det var därför allt för stor blygsamhet af talaren att säga, att han till ledning för sitt omdöme endast hade det sunda förnuftet. Jag eger åtminstone tillräckligt sundt förnuft för att icke inlåta mig på dessa saker i detalj och skall jag hålla mig blott till enkla fakta. Kongl. Maj:t har icke begärt något positivt gillande från Riksdagens sida af den framlagda planen för sjöförsvarets ordnande, utan helt enkelt begärt, att till byggandet af krigsfartyg måtte för år 1877 anvisas ett anslag af 2,400,000 kronor. Emellertid har Stats-Utskottet begått samma inkonsequens som Herr Hedlund, ty först säger Utskottet att det icke vill ingå i detalj och sedermera att fartygen icke få byggas så och icke så. Utskottet sopar således i slutet bort hvad det till en början sagt. Stats-Utskottets ärade ordförande yttrar, att det skulle göra ett mycket obehagligt intryck, om man nu bifölle Kongl. Maj:ts proposition. Jag kan ingalunda finna detta. Jag är fullt öfvertygad att sjöministern icke ämnar med den nu begärda summan börja bygga några ramar, utan endast små skärgårdsfartyg, och det är således tid att till nästa riksdag taga planen i öfvervägande. Stats-Utskottet säger, att man icke kan ordna sjöförsvaret förr än man sett huru landförsvaret kommer att ordnas. Då Riksdagen förra året afslog den framlagda landtförvarsplanen, sades visserligen icke att Riksdagen först ville se huru sjöförsvaret skulle ordnas, men det skulle icke förvåna mig, om man vid nästa riksdag, när frågan om landtförsvaret förekommer, sade att man icke kan göra något förr än man fått se flottans organisation. När man icke *vill* göra något, kan man alltid hitta på skäl. Det vore enligt min tanke mycket lugnande för dem, som äro förskräckta för rammarne, om Herr Sjöministern ville uttala att det icke är hans afsigt att med det lilla anslag, som här är begärtdt, bygga några ramar.

Jag vill nu icke längre uppehålla Herrarne, ty jag kan förstå att Herrarne längta efter middagssupen.
Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Anslag till
byggande af
krigsfartyg.
(Forts.)*

Den vidare öfverläggningen i ämnet uppsköts härefter till eftermiddagens sammanträde.

Friherre Stjernblad: Det är med ledsnad jag åter nödgas taga Kammarens godhet i anspråk och anhålla om tre veckors ledighet från denna dag.

Denna anhållan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.
